

3:o.

Efter det Kammarkollegium och Statskontoret blifvit anbefaldt att, efter vederbörandes hörande, afgifva underdånigt utlåtande öfver en af Kontraktsprosten i Gestriklands kontrakt af Gefleborgs län K. F. Sjöström i underdånighet gjord ansökning, att, sedan den genom Kongl. Brefven den 28 Oktober 1864 och den 26 Februari 1869 förordnade delning af Ofvansjö pastorat den 1 Maj 1870 trädt i verkställighet, honom måtte beredas anslag af två tunnor kronotione såsom proslön för de derigenom nybildade Järbo och Högbo pastorater; och till följd häraf ytt-randen i ämnet infordrats från församlingarna och kronofogden i orten, äfvensom från Domkapitlet i Upsala och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, hvilka samtliga tillstyrkt bifall till ansökningen; — så hafva Kammarkollegium och Statskontoret i underdånigt utlåtande den 6 sistlidne December, enär, jemlikt § 24 i Kongl. Resolutionen på presterskapets besvär den 10 Mars 1719 och § 4 i presterskapets privilegier den 16 Oktober 1723 med flera äldre författningar, kontraktsprostarne äro berättigade till en tunna spanmål af hvarje tillydande församlings kyrkoherberge, och då, enligt 1869 års kronoräkenskaper, såsom prostetunnor för Gestriklands kontrakt utginge 44 kubikfot 1 kanna kronotione eller 6 kubikfot 3 kannor för hvartdera af kontraktets sju äldre pastorater, i underdånighet tillstyrkt bifall till ifrågavarande ansökning på det sätt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes aflåta nådig proposition till Riksdagen att å Attonde Hufvudtitelns anslag till Kleresistaten låta uppföra värdet, jemlikt Förordningen den 23 Juli 1869, af 12 kubikfot 6 kannor kronotione, hälften råg och hälften korn, eller 28 Riksdaler 22 öre riksmünt, att såsom prostetunnor för nämnda församlingar till kontraktsprosten i Gestrikland utgå.

I öfverensstämmelse med hvad Kammarkollegium och Statskontoret sålunda hemställt, tillstyrker jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att till prostetunnor åt kontraktsprosten i Gestriklands kontrakt för Järbo och Högbo församlingar anvisa 28 Riksdaler 22 öre.

4:o.

Hos Eders Kongl. Maj:t har Domkapitlet i Visby, uppå anmodan af Stiftets till prestmöte senast församlade presterskap, uti underdånig skrifvelse den 25 Oktober 1871 anhållit, att, som kontrakts-

*Anslag till
prostetunnor för
Järbo och Hög-
bo församlingar
åt kontrakts-
prosten i
Gestriklands
kontrakt.*

*Anslag till
prostetunnor å
Gotland.*

prostarne i stiftet hittills varit i saknad af det för proståliggandena vanliga arvode, enär all från Gotland utgående kronotionde varit till presterskapets aflöning anslagen, men, enligt de i nåder fastställda löne-regleringarna för presterskapet, besparingar å kronotionden nu mera blifvit gjorda utöfver hvad till presterskapets anständiga bergning ansetts nödigt, af dessa besparingar måtte, framför hvarje ändanål hvartill de kunde komma att användas, i nåder anordnas prostetunnor till stiftets tre kontraktsprostar med en tunna från hvarje pastorat; — och hafva Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegium och Statskontor uti häröfver infordradt och den 10 Maj 1872 afgifvet utlåtande, med öfverlemnande af inhemtadt yttrande af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gotlands län, underdånigst anført: att sedan, på grund af Rikets Ständers medgifvande och enligt särskilda vid löne-regleringen meddelade nådiga beslut, af länets genom Kongl. Brevet den 14 Juli 1854 till 3,740 tunnor 20 kappar spannmål fastställda kronotionde blifvit till aflöning åt dervarande presterskap anvisadt sammanlagdt 20,612 kubikfot 4 kannor eller 3,271 tunnor $25\frac{57}{63}$ kappar, med skyldighet för vederbörande kyrkoherdar att såsom hittills årligen utgöra bibeltryckstunnan till beståndt belopp för hvarje pastorat, öfverskottet utgjorde 2,953 kubikfot 7 kannor, om hvars användande Kongl. Maj:ts förklarar Sig frandeles vilja, uppå särskild framställning, meddela nådigt beslut; — att af berörda öfverskott, hvilket blefve disponibelt endast i den mån löne-regleringarna i de särskilda pastoraten ginge i verkställighet, enligt en till Statskontoret inkommen redogörelse vid 1870 års utgång influtit 880 kubikfot 5,58 kannor, hälften råg och hälften korn, hvarå penningevärdet, efter afdrag af provision och remisslage, i räkenskapen upptagits till 1,921 Rdr 58 öre; — att, jemlikt 24 § i Kongl. Resolutionen på presterskapets besvär den 10 Mars 1719 med flera författningar, kontraktsprostarne i allmänhet vore berättigade att för sitt besvär vid visitationer, resor och brevexling uppbära en tunna kronotionde af hvarje sockens kyrkoherberge inom kontraktet, men att denna löneförmån dock icke kunnat tillgodokomma kontraktsprostarne på Gotland, enär presterskapet derstädes, som af ålder åtnjutit ej blott tertialen utan äfven Kronans andel af tionden, varit befriadt från utgörande af så väl prostetunna som alla öfriga så kallade ordinarie afkortningar å kronotionden, med undantag af bibeltryckstunnan; — att, angående tillkomsten så väl af detta förhållande som af de utgifter församlingarna och statsverket fått vidkännas för fyllande af de behof, till hvilka Kronans tionde i främsta rummet vore afsedd, Kammarkollegium uti sitt underdåniga utlåtande den 21 Oktober 1862 i fråga om ordnande af

presträttigheterna i Gotlands län meddelat, bland annat, att till aflöning af kontraktsprostarne församlingarna måst sammanskjuta en afgift, kallad visitationspenningar, af en daler 8 öre silfvermynt årligen från hvarje socken i kontraktet och Kronan eftergifva den så kallade silfverskatten 2 Riksdaler 32 skillingar banko eller 4 Riksdaler riksmünt; — att det väckta förslaget att af Kronans besparade tionde från länet anslå prostetunna i sjelfva verket innebure endast ett återställande af det normala förhållandet, hvarigenom kontraktsprostarne på Gotland skulle i löneväg komma i samma ställning som deras vederlikar inom andra stift, jemte det ej mindre församlingarna befriades från en obehörig afgift, än äfven undanröjdes det missnöje inom presterskapet sjelft, som af hittillsvarande löningssätt frankallats; — att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande visserligen uttalat den åsigt, att frågan om prostetunna borde anstå och till afgörande företagas först i sammanhang med bestämmandet om användande af hela den genom löneregleringen uppkomna besparing, på det att den ena afkortningsposten ej måtte tilläggas bättre rätt än den andra, men att ett sådant uppskof syntes Kollegierna desto mindre lämpligt, som en längre tid antagligen komme att förflyta innan öfverskottet å kronotionden i sin helhet blefve tillgängligt, under hvilken tid kontraktsprostarne skulle vara i saknad af prostetunna och församlingarna nödgas fortfarande erlägga en utskyld, som annorstädes i riket ej utgöres; — samt att, då härtill komme, att full tillgång för ifrågavarande ändamål redan förefunnnes och ingen anledning vore för handen, att icke det tiondebelopp, som framdeles komme att inflyta, i förening med hvad till prostetunna ej erfordrades, skall blifva tillräckligt att tillgodose jemväl öfriga föremål för afkortning, som kunde förekomma, såsom vin- och byggnadssåd, domkyrkotunna och barnhusets spanmål, Kollegierna, som med hänseende till socknarnas inskränkta omfång, lika med Domkapitlet, ansåge en tunna för hvarje pastorat utgöra skälig ersättning för de med prostbefattningen förenade besvär, i underdanighet tillstyrkte, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra nådig framställning derom, att af den vid löneregleringen för presterskapet på Gotland besparade kronotionde måtte anvisas prostetunna med tillsammans 43 tunnor eller 270 kubikfot 9 kannor, hälften råg och hälften korn, att upphäras på sätt och i den ordning Förordningen den 23 Juli 1869 och Kongl. Kungörelsen den 5 Oktober 1871 föreskrefve; i och hvarmed kontraktsprostarne rättighet till visitationspenningar och frihet från silfverskatten borde upphöra.

Till hvad Kammarkollegium och Statskontoret sålunda hemställt tillstyrker jag i underdanighet nådigt bifall allenast med den förändring,

att, då pastoraten å Gotland, inberäknadt Visby pastorat med dertill hörande landsförsamlingar, utgöra ett antal af 44, och det för ändamålet erforderliga belopp kronotionde således uppgår till 277 kubikfot 2 kan- nor, i riksstaten bör uppföras ett deremot enligt Förordningen den 23 Juli 1869 svarande anslag af 540 Rdr 54 öre.

5:o.

Anslag till
Universitetet i
Upsala.

Hos Eders Kongl. Maj:t har Kanslers-embetet för universitetet i Upsala, uti memorial den 17 nästlidne December, i underdånighet anmält åtskilliga universitetets af Consistorium Academicum Majus framställda behof, för hvilka anslag af statsmedel ansetts erforderliga, nemligen:

anslag till lön för en professorsbeställning i mekanik 4,500 Rdr;

att det årliga förslagsanslag af 30,000 Rdr, som enligt Kongl. Brefvet den 20 Mars 1858 beviljats universitetet för upprätthållande till bestämda belopp af sådana åt vissa lärare och tjänstemän anslagna löner, i hvilka spanmål ingår, måtte, med beräkning af priset å spanmål efter medium af det i Förordningen den 23 Juli 1869 för Stockholms, Upsala och Vestmanlands län stadgade lösningspris, förvandlas till fast anslag och utgå årligen med 43,323 Rdr 79 öre;

Beträffande den föreslagna professionen i mekanik har Kanslers-embetet erinrat, att frågan om fördelning på två lärostolar af undervisningen i fysik och mekanik redan åtskilliga gånger tillförne blifvit från universitetet framställd; och då åt undervisningen i hvardera af dessa vetenskapsgrenar, så länge de vore förenade i en enda lärares hand, icke kunde egnas eller medhinnas den omsorg, som de, stadda i ständig utveckling, i allt högre mån toge i anspråk, har Kanslers-embetet funnit sig manadt att å nyo anmäla det stora behofvet af ifrågavarande anslag, dervid i underdånighet åberopande de skäl, som i föregående framställningar härom blifvit anförda.

I sådant afseende har Consistorium hänfört sig till sina år 1865, 1867, 1870 och 1871 till Kanslers-embetet ingifna skriftliga andraganden, en vid sistlidne Riksdag väckt motion samt hvad i ämnet blifvit anfördt af den till delning föreslagna lärostolens nuvarande innehafvare Profes- soren A. J. Angström, som till Consistorii Academici protokoll för den 8 Oktober 1870 yttrat: att professionen i fysik och mekanik vore en bland de äldsta vid Upsala universitet; att dess läroämnen redan år 1637 blefvo utbrutna från den medicinska fakulteten, till hvilken de förut

hörde, och öfverflyttade till den filosofiska, der de, med undantag af en kortare period under det adertonde seklet, alltid varit representerade; att emellertid den egentligen så kallade experimentalphysiken vore en modern vetenskap, hvilken först under detta århundrade vunnit sin förnämsta utveckling, en utveckling så stor, att nu mera enskilda delar af densamma, såsom optik, elektricitet och värmelära, hade ett omfång jemförligt med, om ej större än, både fysik och mekanik tillsammans ännu i början af detta sekel; att behovet af särskild profession i mekanik därför länge gjort sig gällande och redan under Professoren J. Svanbergs tid blifvit af Consistorium Academicum erkänt; att i början af 1840-talet förslag äfven väcktes om mekanikens öfverflyttande till den astronomiska lärostolen, hvilket förslag dock förföll, emedan professorn i astronomi detta förutan måste anses hafva ett tillräckligt fält för sin verksamhet; att Consistorium Academicum jemväl år 1865 hos Kongl. Maj:t gjort underdånig hemställan om behovet af en profession i mekanik, och att, om under de nästföljande åren denna hemställan icke förnyats, orsaken dertill icke vore att söka deri, att behovet icke varit erkänt, utan i landets mindre goda ekonomiska ställning; och har Professoren Ångström för jemförelses skull erinrat, dels att den kemiska vetenskapen, hvilken senare än fysiken erhållit burskap vid universitetet, likväl i följd af sin stora utveckling under det innevarande seklet derstädes vunnit det erkännande, att densamma nu mera vore fördelad på tre lärostolar, ett erkännande, som, ehuru i mindre grad, nu äfven påyrkades för fysiken, då det begärdes icke en delning af densamma, utan ett fränskiljande af mekaniken, hvilken vetenskap, oakadt det samband densamma onekligen egde med den förra, likväl genom sin metod och hela sitt framställningssätt stode den rena matematiken mycket närmare, dels ock att det sannolikt icke funnes något enda utländskt universitet, der de båda ifrågavarande vetenskaperna vore med hvarandra förenade under en och samma lärare; hvarjente Professoren Ångström i ett anförande till Consistorii Academici protokoll för den 5 Oktober 1872 ytterligare framhållit nödvändigheten af den nya professionen och dervid åberopat omförmälda motion, såsom innehållande de hufvudsakligaste skäl och grunder, som talade för inrättandet af en dylik profession, samt till bemötande af den mening, att det behof, som den nya professionen vore afsedd att fylla, äfven borde tillräckligt kunna tillgodoses genom blott en adjunktur i ämnet, vidare yttrat, att, om det afsedda ändamålet, nemligen en lämplig delning af de omfattande läroämnen, som nu tillhöra professionen i fysik, skall genom en lärareplats i mekanik vinnas, den nye läraren måste helt och hållet öfvertaga me-

kaniken såsom ett frångående och sjelfständigt läroämne och i afseende på detsamma inträda uti alla de pligter och åligganden, som tillkomme en professor, samt att således, om en adjunktur inrättades, dess innehafvare med blott en adjunkts aflöning erhöle alla en professors skyldigheter och dessutom finge så till vida en sämre ställning än öfrige adjunkter, som af desse hvar och en kunde hysa förhoppning att en gång få efterträda professorn i sitt ämne, under det att en adjunkt i mekanik svårigen skulle kunna påräkna någon vidare befordran vid universitetet.

Vidkommande frågan om det år 1858 beviljade förslagsanslags förvandling till fast anslag efter viss förändring af grunderna för beräkning af den i lönerna ingående spanmålens pris, har Consistorium Academicum, — med erinran, att, enligt ofvannämnda nådiga Bref den 20 Mars 1858, Rikets Ständer i anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda nådiga framställning, med afseende å behovet af löneförbättringar åt lärare och tjänstemän vid Upsala universitet, för upprätthållande till uppgifna belopp af sådana åt ifrågavarande personer anslagna löner, i hvilka spanmål ingår, beviljat ett årligt förslagsanslag af 30,000 Rdr, beräknadt efter ett pris å universitetets spanmål af 13 Rdr 59 öre för tunnan eller 2 Rdr 15 öre för kubikfoten, — anført, att Förordningen den 23 Juli 1869 angående förändring af grundräntor och kronotionde, hvarigenom stadgats deras omsättning i penningar efter beräkning af medelvärdet mellan 1834—1853 årens medelpris samt 1862 års medelmarkegångspris, gifvit Consistorium anledning till framställning derom, att berörda, universitetet tillagda förslagsanslag måtte förvandlas till fast anslag, beräknadt efter det i samma Förordning bestämda pris; till belysning af hvilken hemställd Consistorium förnämligt sig böra meddela följande på faktiska förhållanden grundade upplysningar, som stode i sammanhang med frågan och till en del äfven innehölles uti en handlingarna bilagd, å universitetets Kamererare-kontor upprättad tablå, nemligen:

att de lärare och tjänstemän, som i nådiga Brevvet den 20 Mars 1858 afsåges, — och hvilka vore 18 professorer, akademie-räntmästaren och bibliotekarien, 2 professores emeriti, 16 adjunkter, vice bibliotekarien och en biblioteksamanuens, sekreteraren, notarien och kanslisten samt kamereraren, — af universitetet årligen uppbure löner i spanmål till ett sammanräknadt belopp af 41,674 kubikfot 5 kannor;

att för 15 af ofvannämnde professorer jemte räntmästaren och bibliotekarien äfvensom för professores emeriti i lönen inginge hyresersättning med 300 Rdr, med hvilket belopp lönerna åter minskades för

de 5, som hafva boställen, samt att denna hushyresersättning utginge med 150 Rdr till sekreteraren och 180 Rdr till kamereraren;

att de så kallade äldre lönetillökningarne utgjorde 450 Rdr årligen till hvar och en af de 16 äldste professorerne i de världsliga fakulteterna samt 420 Rdr till 10 och 270 Rdr till 4 adjunkter;

samt att, sedan den spannmål af 41,674 kubikfot 5 kannor, som för ifrågavarande ändamål från universitetet utginge, blifvit förvandlad i penningar efter det försäljningspris, hvartill universitetets afradstionde och arrendespannmåls intrader kunde afyttras, och till denna summa lagts, för dem som vore dertill berättigade, dels hushyresersättningar, 5,430 Rdr, dels ock äldre löneförhöjningar till ett belopp af 12,480 Rdr, fyldes af statsverket det som erfordrades för att de uti Kongl. Brefvet den 20 Mars 1858 uppräknade lärares och tjänstemäns löner, i hvilka spannmål ingår, skulle uppgå till de i samma Kongl. Bref bestämda belopp, utgörande för samtliga desse lärare och tjänstemän tillhopa 147,500 Rdr.

Då de årliga prisen å universitetets spannmål och den fyllnad till ifrågavarande löner, som utginge från statsverket, nu mera, sedan kronotionden förvandlats i penningar, blefve beroende endast af den fördel, hvarmed universitetet kunde föryttra sin spannmål, hvarföre ifrågavarande lönefyllnadssumma af statsverket blefve underkastad högst betydliga vaxlingar och större än förr, då det inträffat, att densamma några år icke utgått med den beräknade förslagssumman, men andra åter med 40,000 å 50,000 Rdr och derutöfver, har Consistorium ansett önskvärdt, att ett fixt pris bestämdes, hvarefter universitetets ifrågavarande löningspannmål kunde beräknas och efter denna grund statens förslagsanslag förvandlas till fast, att utgå vare sig att värdet å spannmål öfver- eller understege det sålunda en gång för alla bestämda pris. Med hänsyn till för handen varande förhållanden syntes väl, som om det pris af 2 Rdr 23 öre för kubikfoten, hvilket uti universitetets utgiftsstat blifvit beräknadt, borde vara det lämpligaste för beräkning af statsverkets tillskott; men då, med afseende å de allt mer uppkommande lättade kommunikationer inom landet, efter Consistorii åsigt detta pris icke kunde vara ett för någon längre tidrymd, än mindre för all framtid antagligt pris å spannmål, ansåge Consistorium det lösningspris, som enligt Förordningen den 23 Juli 1869 skall tjena till efterrättelse vid den genom samma författning förordnade omsättning till penningar af dels de i Kongl. Kungörelsen den 11 Maj 1855 bestämda hufvudräntepersedlar och dels kronotiondespannmål, äfven här kunna ligga till grund för spannmålsprisets bestämmande; i hvilket afseende förekomme, att berörda medelmarkegångsvärde å råg och korn vore för Upsala län, hvarifrån univer-

sitetets flesta inkomster inginge, 2 Rdr 2 öre för kubikfoten samt per medium för Stockholms, Upsala och Westmanlands län å samma sädeslag 2 Rdr 7 öre för kubikfoten.

Efter ofvannämnda tre pris skulle statens årliga lönefyllnadsbidrag för uppgifna ändamål komma att utgöra

med beräkning af 2 Rdr 23 öre för kub.-foten	36,655: 87,
» » » 2 » 7 » » »	43,323: 79,
» » » 2 » 2 » » »	45,407: 51;

men då universitetets spanmålsafrad uppbures inom samtliga dessa tre län, syntes det Consistorium som skulle nämnda lösningspris af 2 Rdr 7 öre för kubikfoten spanmål, råg och korn, inom Stockholms, Upsala och Westmanlands län vara just det pris, hvarefter universitetets ifrågavarande spanmål skäligen borde beräknas. Den ringa tillökning i universitetstjenstemännens löner, som någon gång skulle uppstå genom antagande af lösningspriset 2 Rdr 7 öre i stället för 2 Rdr 23 öre, blefve för statsverket en obetydlighet (något öfver 200 Rdr för professor och 70 Rdr för adjunkt), men kunde under en dyr tid anses såsom ett af billigheten fordradt tillskott. Härtill komme, att genom ifrågavarande förslagsanslags förvandling till fast anslag, en förenkling i räkenskaperna kunde åstadkommas så väl vid universitetet som hos Statskontoret, hvarifrån förslagsanslaget, efter vidlyftiga uträkningar för bestämmande af det för ändamålet erforderliga beloppet, reqvirerades.

För sin del har Kanslers-embetet, ehuru anledning ej saknades till tvekan, huruvida det för universitetet i sjelfva verket vore fördelaktigare att få ifrågavarande anslag förvandladt från förslags- till fast anslag, dock ansett sig, i betraktande af den större reda och bekvämlighet för räkenskapsföringen, sådant skulle medföra, icke böra avvika från hvad Consistorium i detta hänseende hemställt.

Då de båda vetenskapsgrenar, som tillhöra lärostolen i fysik, nu mera, efter den utveckling de vunnit, utan tvifvel äro alltför omfattningrika, för att undervisningen deri skulle på ett ändamålsenligt och mot vetenskapens kraf svarande sätt kunna af en enda professor handhavas, samt bland de studerande vid universitetet, hvilkas antal på senare tider starkt tillvuxit, försports ett allt mera stigande intresse för dithörande läroämnen, som ej mindre för det praktiska lifvet än för den matematiska vetenskapen sjelf ega framstående vikt, anser jag behovet af det ifrågavarande läroämnets afskiljande från professionen i fysik vara till fullo ådagalagdt, äfvensom att inrättandet af en särskild lärostol för detsamma är desto önskvärdare, som det nu mera torde få anses afgjordt, att

den redan ofta begärda professionen i mekanik är afsedd att, hvad läroämnets omfång beträffar, fullt motsvara de professioner i använd matematik, hvilka vid åtskilliga universitet med inskränkt antal matematiska lärostolar finnas inrättade. Jag får därför i underdånighet tillstyrka, att Eders Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att för inrättande af en profession i mekanik vid universitetet i Upsala anslå en professorslön till belopp af 4,500 Rdr.

Likaledes får jag, på de af Consistorium Academicum anförda skäl, för omförmälda förslagsanslags förvandling till fast anslag, i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes göra framställning till Riksdagen, att i stället för samma förslagsanslag, 30,000 Rdr, må på universitetets stat uppföras ett bestämdt anslag af 43,323 Rdr 79 öre, hvarigenom skulle uppkomma en nominell tillökning i anslaget belopp af 13,323 Rdr 79 öre.

6:o.

För universitetet i Lund har Kanslers-embetet jemväl uti underdånigt memorial den 17 nästlidne December anmält åtskilliga af Consistorium Academicum Majus framställda önskningsmål, för hvilkas uppnående anslag af allmänna medel erfordras, nemligen:

anslag för inrättande af en adjunktur i pathologi och forensisk medicin, med skyldighet för blifvande innehafvaren att i den kliniska undervisningen deltaga;

löneanslag för en amanuensbeställning vid den medicinska kliniken;

I fråga om förstnämnda två anslag har af Consistorium Academicum och Medicinska Fakulteten anförts, att otillräckligheten af fakultetens lärarekrafter länge varit märkbar, men på senare tider i följd af särskilda förhållanden blifvit ännu mera tydlig; att dessa lärarekrafter ej ens vore tillräckliga för tillgodogörandet af det undervisningsmateriel, särdeles inom det kliniska området, som kunde vara till fakultetens förfogande, hvarföre ytterligare en adjunkt i medicin vore behöflig, hvilken, med afseende å läroämnenas fördelning på de nuvarande adjunkturerna, ansetts böra undervisa i pathologi och forensisk medicin, dock med skyldighet att efter fakultetens anordnande deltaga i den kliniska undervisningen; äfvensom att ett biträde vid den kliniska undervisningen nu mera vore af behovet påkalladt, då för detta ändamål hittills ej annat underordnad biträde varit att påräkna än det, som af lazarett-

*Anslag till
universitetet i
Lund.*

läkaren kunnat lemnas, hvilket under nuvarande förhållanden visat sig vara otillräckligt.

Kanslers-embetet har funnit sig med så mycket större skäl böra till bifall förorda dessa anslag, som derigenom, att en af medicinska fakultetens ordinarie professorer redan under flera år haft ett annat uppdrag, hvilket aflägsnat honom från universitetet och fästat honom vid hufvudstaden, det varit och vore förenadt med icke obetydliga svårigheter att kunna inom nämnda fakultet ordna undervisningen i de till densamma hörande läroämnen så, att behovet något så när motsvarades, utan att undervisningen i de vetenskapsgrenar, som omedelbart tillhörde de vikarierande att odla, alltför mycket behöfde tillbakasättas; och enär Consistorium icke uppgifvit något belopp för ifrågavarande två anslag, har Kanslers-embetet i underdånighet föreslagit löneanslaget för en adjunktur inom medicinska fakulteten till 2,500 Rdr och anslaget för en amanuensbefattning, med ledning af förhållandet härutinnan vid universitetet i Upsala, der amanuenser i samma ställning åtnjuta 350 Rdr i arvode samt boställsrum och två famnar ved in natura, till 500 Rdr; hemställande Kanslers-embetet härjemte, att läroämnena för adjunkturen måtte, om den komme till stånd, få framdeles närmare ordnas.

Enär de för medicinska fakulteten begärda anslag synas mig vara för undervisningens behöriga upprätthållande af behovet i hög grad påkallade, tillstyrker jag i underdånighet, att till Riksdagen måtte aflåtas nådig framställning om beviljande för universitetet i Lund af dels 2,500 Rdr för inrättande af en ny adjunktur inom medicinska fakulteten, med skyldighet för innehafvaren att, om så erfordras, deltaga i den kliniska undervisningen, och dels 500 Rdr till arvode åt en amanuens vid den medicinska kliniken.

7:o.

*Änstag till
elementarläro-
verken m. m.*

I berättelsen den 11 December sistlidna år angående Statsverkets tillstånd och behof har Statskontoret anmält, bland annat, att sedan skolrådet i Christianstad vägrat från och med senare hälften af år 1867 att utbetala en i staten för elementarläroverket derstädes påräknad årlig aflöningstillgång, utgörande afkomsten af ett utaf Handlanden Johan Henrik Dahl genom testamente den 21 Juni 1835 donerad kapital för bekostande af aflöning åt två apologister, och Kongl. Maj:t genom dom den 31 Oktober 1871 befriat skolrådet från utgifvande af dessa medel,

hvilka således icke vidare komme att till aflöning åt elementarläroverkets lärare utgå, till ersättning derför borde å anslaget till elementarläroverken uppföras ett motsvarande belopp af 1,200 Rdr; och får jag på grund af denna anmälan i underdånighet tillstyrka, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att nyssnämnda ersättningsbelopp anvisa.

Den 3 innevarande Januari har Eders Kongl. Maj:t, med godkännande af grunderna för ett utaf mig i underdånighet framlagdt förslag till förändrad anordning i vissa delar af rikets elementarläroverk, äfvensom till inrättande af läroanstalter för qvinlig ungdom, täckts besluta, att nådig framställning i ämnet skulle till Riksdagen aflåtas; och då genomförandet af nämnda anordning, i händelse den äfven af Riksdagen bifalles, skulle, på sätt jag vid ärendets föredragning redan haft nåden antyda, komma att för år 1874 taga i anspråk hela det i nu gällande riksstat för elementarläroverken upptagna reservationsanslag, samt ett belopp af 20,000 Rdr erfordras för den qvinliga undervisningens ordnande, får jag nu i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t i den nådiga propositionen angående Statsverkets tillstånd och behof täcktes dels föreslå Riksdagen, att nämnda reservationsanslag för elementarläroverken, 1,691,047 Rdr 56 öre, förökadt med det för elementarläroverket i Christianstad, enligt hvad jag förut anfört, erforderliga ersättningsbelopp, 1,200 Rdr, eller således tillhoppa 1,692,247 Rdr 56 öre, må af Eders Kongl. Maj:t disponeras enligt det förslag Eders Kongl. Maj:t, såsom nyss är omförmäldt, kommer att särskildt till Riksdagen framställa; dels ock af Riksdagen äska, för inrättande enligt samma nådiga framställning af läroanstalter för qvinlig ungdom, ett anslag af 20,000 Rdr.

8:o.

Då genom Eders Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut de vid folk-Förhöjning i anslaget till folkskoleläroverksseminarierna.skolelärare-seminarierna anställde rektorer och adjunkter tillförsäkrats rätt att, i likhet med lärarne vid elementarläroverken, för hvart femte tjensteår intill viss gräns erhålla förhöjning i lönen med 500 Rdr, har i Ecklesiastik-departementets byrå för folkskoleärenden beräkning blifvit gjord å de lönebelopp, som för hvarje å stat uppförd lärarebefattning vid dessa seminarier bör år 1874 utgå, hvaraf inhemtas, att för vederbörande lärares uppflyttning i den lönegrad, hvartill de äro berättigade, erfordras ett belopp af 2,500 Rdr; och tillstyrker jag derföre under-

dånigst, att Eders Kongl. Maj:t behagade till Riksdagen göra framställning, att till aflöning, enligt gällande grunder, för lärarne vid omförmälda seminarier anslaget för dessa läroverk, hvilket icke lemnar tillgång till bestridande af nämnda ökade utgift, varder förhöjdt med 2,500 Rdr.

9:o.

Anslag till undervisning i trädgårdsskötsel vid folkskolelärare-seminarierna.

I enlighet med Kongl. Maj:ts nådiga framställning har sistlidna års Riksdag för år 1873 anvisat ett extra anslag af 6,000 Rdr till bestridande af utgifterna under nämnda år för undervisning i trädgårdsskötsel och trädplantering vid folkskolelärare-seminarierna.

Genom detta och föregående års likartade anslag har denna undervisning kunnat fullständigt ordnas vid seminarierna i Linköping, Skara, Wexjö och Lund, så att eleverna derstädes nu bereds tillfälle att förvärfva både theoretisk insigt och praktisk öfning i detta läroämne, hvarigenom de äfven sättas i stånd att såsom lärare vid folkskolorna meddela undervisning i och ingifva intresse för ifrågavarande på landets kultur icke oväsentligt inverkan hushållningsgren.

På det att de redan i sådant afseende vidtagna anordningarna må kunna uppehållas, och detta undervisningsämne äfven vid andra seminarier fullständigare ordnas, än hittills af brist på medel kunnat ske, samt då de härför nödiga åtgärder torde i samma omfattning som vid förutnämnda fyra seminarier ifrågakomma endast vid ytterligare två sådana läroverk, för hvilket ändamål, enligt den hittills vunna erfarenheten, erfordras ett årligt belopp af 1,500 Rdr till hvardera läroanstalten, och således det årliga behovet af medel för detta läroämnes behöriga skötsel vid seminarierna nu kan beräknas skola uppgå till 9,000 Rdr, deruti inbegripet det belopp af 6,000 Rdr, som senast beviljats, får jag i underdånighet tillstyrka, att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen att, för undervisningen i trädgårdsskötsel och trädplantering, förhöja anslaget till folkskolelärare-seminarierna i riket med omförmälda belopp, 9,000 Rdr.

10:o.

Ang. befrivelse för lärare och lärarinnor vid folkskolor, som åtnjuta statsbidrag af 250 Rdr, från skuldighet att undervisa tio månader årligen.

I anledning af Kongl. Maj:ts vid lagtima Riksdagen år 1871 gjorda framställning om bidrag af statsmedel till aflöning af lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor, har Riksdagen, enligt dess underdåniga skrifvelse den 17 Maj samma år, i fråga om grunderna för det till ändamålet beviljade anslags användande för sin del beslutat, bland an-

nat, att lärare eller lärarinna vid folkskola, som åtnjöte statsbidrag af 250 Rdr, skulle vara förpligtad att, der skoldistriktet sådant önskade, meddela undervisning i skolan under tio månader af året.

I afseende på detta stadgande, som genom nådiga Kungörelsen den 22 nästpåföljande Juni meddelades till vederbörandes efterrättelse, torde det tillåtas mig att göra följande framställning.

Vid 1859—1860 årens riksdag anhöllo Rikets Ständer i skrifvelse den 24 Oktober sistnämnda år, bland annat, att då folkskolelärarens aflöning syntes böra göras i viss mån beroende af den tjänstgöring man af honom fordrade, och i sådana församlingar, der skollärarens tid mera toges i anspråk, både billigheten fordrade och församlingens förmåga antagligen medgåfve, att högre aflöning bestämdes, samt ett stadgande, som tillförsäkrade den med längre tjänstgöringstid betungade folkskoleläraren en förhöjd aflöning, egde desto mera skäl för sig, som erfarenheten dittills visat, att aflöningen i allmänhet af församlingarna icke bestämdes högre än författningen ovilkorligen fordrade, Kongl. Maj:t täcktes i nåder förordna, att den i Stadgan angående folkundervisningen i riket bestämda minsta lön för folkskolelärare skulle ega tillämpning, då skollärarens tjänstgöring icke upptog mera än åtta månader årligen, men att för hvarje månad, tjänstgöringen fortginge utöfver åtta månader, lönen skulle ökas med två tunnor spanmål att utgå efter samma grunder, som för den öfriga lönespanmålens utgörande funnes stadgade.

Hvad Rikets Ständer sålunda hemställt blef af Kongl. Maj:t gilladt och genom Kungörelse den 29 December 1860 till efterrättelse stadgadt.

Då sedermera den för åtta månaders undervisning förut bestämda minimilönen af sexton tunnor spanmål befunnits otillräcklig, blef, i öfverensstämmelse med Rikets Ständers beslut, genom nådiga Kungörelsen den 11 December 1863 minimilönen ökad till 400 Rdr, och tillfälle beredt de församlingar, som åtog sig att utöfver nämnda belopp höja sina folkskolelärarens aflöning, att för sådant ändamål erhålla statsbidrag med högst 50 Rdr för hvarje lärare.

I Kongl. Maj:ts förut nämnda nådiga Proposition till 1871 års lagtima Riksdag gjordes framställning derom, att löneförhöjning måtte efter viss tid komma alla sådana ordinarie folkskolelärare till godo, som deraf gjort sig förtjente; och då tillika dermed afsågs att genom hoppet om en mera betryggad framtid bereda läraren en väl behöflig uppmuntran i hans trägna och viktiga arbete, och denna tid följaktligen borde bestämmas så, att utsigten till förbättring ej blefve allt för aflägsen, fann Kongl. Maj:t skäligen föreslå, att förhöjningen skulle för hvarje examine-

rad ordinarie folkskolelärare inträda efter fem års väl vitsordad tjänstgöring och beräknas till 100 Rdr, hvartill Staten skulle bidra med högst 50 Rdr, mot förbindelse för skoldistriktet att tillskjuta den andra hälften.

I detta förslag gjordes af Riksdagen i så måtto ändring, att lärare först efter tio års tjänstgöring berättigades till ifrågavarande löneförhöjning, samt att med denna förhöjning skulle, såsom jag förut i underdånighet anfört, följa förpligtelse för läraren till två månaders ökad tjänstgöring om året, der skoldistriktet sådant önskade.

Detta senare tillägg minskar i högst betydlig mån värdet af den medgifna löneförhöjningen, enär lärare, som efter tio års tjänstgöring erhåller förhöjning af 100 Rdr, kommer, om undervisningen fortgår två månader utöfver åtta, att förlora den godtgörelse af 4 tunnor spannmål, som han enligt förut gällande stadganden varit berättigad att för sådan öfverläsning åtnjuta, och derigenom löneförhöjningen i sjelfva verket blir allt för ringa för att motsvara det dermed afsedda ändamål. Mångenstädes kommer i följd häraf hela tillökningen, utöfver de läraren tillförne medgifna löneförmåner, att efter tio års arbete icke uppgå till mera än omkring 40 Rdr. Det kan ock inträffa, att en nitisk och skicklig lärare, som med flit och trohet arbetar under åtta månader af året, ej förmår att, efter en tioårig mödosam tjänstgöring, åtaga sig ökad undervisningsskyldighet, och att han därför skulle nödgas heldre afstå från den förhöjda lönen, än underkasta sig ett arbete, som blefve honom för tungt. Då dessutom läraren i allmänhet väl behöfver några månaders ledighet från sin magtpåliggande verksamhet icke blott till hvila utan äfven till egen förkofran i kunskaper, och det med skäl kan ifrågasättas, om den årliga läsetidens utsträckning utöfver åtta månader, och lärarens till följd deraf ökade arbete vid undervisningen utöfver den tid, som under vanliga förhållanden kan anses tillräckligt ansträngande för hans krafter, verkligen kan blifva till nytta för skolan, så torde en läsetid af åtta månader, i enlighet med Rikets Ständers förut uttalade åsigt, fortfarande böra anses som den normala, för hvilken så väl minimilönen som den bestämda löneförhöjningen efter tioårig, väl vitsordad tjänstgöring skall utgå.

På grund häraf får jag i underdånighet föreslå, att Eders Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning derom, att stadgandet om skyldighet för lärare eller lärarinna vid folkskola, som åtnjuter statsbidrag af 250 Rdr, att, der skoldistriktet sådant önskar, utan serskild godtgörelse meddela undervisning i skolan under tio månader af året, må upphöra att vidare gälla.

11:o.

Sedan hos Eders Kongl. Maj:t tillförordnade ordföranden i Sundhetskollegium, Generaldirektören N. J. Berlin, i memorial den 15 November 1871 gjort underdånig hemställan om aflåtande af nådig proposition till Riksdagen derom, att Sundhetskollegii aflöningsstat af den 20 Mars 1858, hvilken upptog 35,627 Rdr, måtte bestämmas till 47,500 Rdr samt sålunda erhålla en till 11,873 Rdr uppgående förhöjning att på ordinarie stat uppföras, hvarvid likväl anmärktes, att af detta belopp 1,000 Rdr skulle Statsverket besparas, så länge, såsom då var händelsen, ett medicinalråds-embete på Eders Kongl. Maj:ts förordnande bestrid- des af en person, hvilken för annan befattning af staten åtnjöte arvode till motsvarande belopp; så har Eders Kongl. Maj:t i så måtto bifallit denna underdåniga framställning, att Eders Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen, att det sedan år 1863 till förbättrande af ordförandens, ledamöternas och tjänstemännens i Sundhetskollegium löner utgående och för hvarje Riksdag beviljade extra anslag af 8,000 Rdr, som år 1866 ökades med 50 Rdr, måtte förhöjas till 10,850 Rdr och med detta belopp utgå under innevarande år; hvilken framställning Riksdagen bifallit, dock med vilkor att ingen skulle af förhöjningen blifva delaktig, »som inne- hade annan befattning med lön eller arvode på Rikets stat.»

Vitsordande behöfligheten utaf den för Sundhetskollegii embets- och tjänstemän sålunda utgående löneförbättringen äfven efter år 1873, har Generaldirektören Berlin uti memorial den 1 sistlidne November anmält, att, sedan den af Kollegii tillförordnade ledamöter Öfverfält- läkaren Liljewalch, som icke af löneförbättringen blifvit delaktig och med afscende å hvilken det år 1871 begärda beloppet af Eders Kongl. Maj:t nedsattes med 1,000 Rdr, under innevarande år afgått ifrån sitt förordnande och Regementsläkaren Edholm, med frånträdande af sin lön på stat såsom regementsläkare, blifvit i den förres ställe af Eders Kongl. Maj:t förordnad, behof uppstått af löneförbättringsanslagets höjande med 1,000 Rdr; hvarföre detta anslags hela belopp, då deri äfven inberäk- nades de 23 Rdr, hvilka erfordrades för effektuerande af de särskilda lönebeloppen och äfven i det underdåniga memorialet den 15 No- vember 1871 funnes upptagna, uppginge till den i samma memorial förekommande summa 11,873 Rdr, hvarmed Kollegii blifvande aflönings- stat, 47,500 Rdr, skulle komma att öfverstiga den nuvarande, 35,627 Rdr; och har Generaldirektören Berlin tillika underdånigst hemställt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra nådig framställning

Anslag till
Sundhetskolle-
gium.

ej mindre om fortfarande af det sålunda förhöjda anslaget under år 1874, än äfven angående dess uppförande på ordinarie stat.

I detta senare hänseende har Generaldirektören Berlin, — med förmälan att under de många år Sundhetskollégii ordförande- och ledamotsbefattningar, med föranledande af Kollégii ifrågasatta ombildning, ansetts böra tillsättas endast på förordnande, så väl embetsverket måst erfaras en allt mera ofördelaktig inverkan af det osäkerhetstillstånd, hvori det sig befunde, som ock dess ledamöters ställning blifva allt svårare, men att dessa kännbara olägenheter syntes kunna undanrödjas utan hinder för den ifrågasatta ombildningens verkställande, om och när en sådan framdeles blefve beslutad, — vidare anförde:

att af de genom Sundhetskollégii aflöningsstat den 20 Mars 1858 bestämda fyra medicinalråds-embeten två, på grund af samma år utfärdade nådiga fullmakter, innehades af Medicinalråden Berg och Sonden, af hvilka likväl den förre sedan år 1858 vore af Eders Kongl. Maj:t förordnad till Chef för statistiska Centralbyrån, under hvilken tid af 14 år hans embete i Sundhetskollégium blifvit af vikarie bestridt; hvarjemte de båda öfriga medicinalråds-embetena under mera än respektive nio och sex år blifvit förvaltaf af tillförordnade, likasom ordförandeskapet under de senaste åtta åren; till följd hvaraf äfven inträffat, att genom vikarier måst bestridas: en professorstjenst vid universitetet i Lund sedan 1864, lazarett- och kurhusläkaretjensten i Falun sedan 1865, en extra ordinarie professorstjenst vid Carolinska Institutet sedan 1867 och en regementsläkaretjenst sedan början af sistlidna år, — ett förhållande, som icke kunde fortfarande ega rum utan ganska kämbart men, ej mindre för de åtta tjänster, som sålunda, de flesta redan under lång tid, måst genom vikarier uppehållas, än ock för vikarierna till följd af deras ovissa ställning, äfvensom derigenom förorsakades en allt större svårighet att finna personer på en gång passande och villiga att motaga förordnanden till medicinalråds-embetens förvaltande;

att, i händelse den ombildning, hvilken under så många år varit Sundhetskollégium tilltänkt, komme att bestå deri, att de ärenden, som anginge den militära helso- och sjukvården, förlades under ett särskildt embetsverk, syntes utförandet deraf i en framtid icke erfordra, att flera än ett medicinalråds-embete, nemligen det till hvilket dessa ärenden för närvarande hörde, hölles besatt endast på förordnande; och att, så länge Medicinalrådet Berg, hvilken redan uppnått 66 lefnadsår och innehade det för afskeds erhållande med lön på indragningsstat erforderliga antal tjänsteår, ännu qvarstode, alltid ett medicinalråds-embete måste bestridas uppå förordnande, hvilket äfven efter hans afgang kunde ske, i hän-

delse Eders Kongl. Maj:t skulle finna sådant behöfligt, utan att de öfriga medicinalråds-embetena likaledes förblefve otillsatta;

att, i fall åter Sundhetskollégii ombildning afsåge icke allenast de militära helso- och sjukvårdsärendenas afskiljande från de civila, utan äfven, såsom af de i nåder förordnade komiterade för uppgörande af förslag till förändrad organisation af rikets styrelse- och förvaltningsverk år 1859 föreslagit, de civila ärendenas förläggande under en nyorganiserad styrelse, bestående af Byråchefer och en Generaldirektör, hvilken i en del mål skulle ensam ega beslutanderätt, under det andra mål skulle kollegialt behandlas, icke heller för en sådan ombildning hinder eller svårighet syntes uppstå derigenom, att medicinalråds-embetena vore tillsatta medelst under senare åren utfärdade fullmakter, enär enligt Rikets Ständers af Eders Kongl. Maj:t fastställda beslut, kungjordt genom nådiga Cirkulärbrevet den 9 November 1860, hvarje embets- och tjänsteman voro underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en blifvande förändrad organisation af embetsverken eller eljest i allmänhet kunde vardas stadgad, och detta förbehåll skulle intagas i alla fullmakter och förordnanden, som å embeten och tjänster inom den nya lönestaten efter samma dag komme att utfärdas;

att den enda svårighet, som tillsättande med fullmakt af tre medicinalråds-embeten skulle kunna bereda vid genomförandet af komiterades organisationsförslag, bestode deri, att dessa förslag upptoge endast två byråchefplatser; men äfven denna svårighet syntes förfalla, då Sundhetskollégii underdåniga utlåtande öfver samma förslag likasom ock Kollégii till Eders Kongl. Maj:t årligen afgifna embetsberättelser och förteckningar på de till Kollégium inkommande ärenden och derifrån utgående expeditioner på det otvifvelaktigaste ådagalade, att, äfven sedan det jemförelsevis ringa antalet ärenden, som anginge den militära helso- och sjukvården blifvit undantaget, det skulle blifva omöjligt för endast två byråchefer att behörigen handlägga de många och högst olikartade ärenden, som fortfarande skulle tillhöra medicinalstyrelsen, isynnerhet som dessas antal, efter den tid då komiterades utlåtande afgafs, betydligt ökats genom det stegrade antalet läkaretjänster och apothek samt genom lazarettens och kurhusens förläggande under Sundhetskollégii öfverinseende, och detta antal skulle ytterligare tillväxa, om det nya förslaget till helsovårdslag vunne Eders Kongl. Maj:ts stadfästelse, och äfven hospitalen, såsom Riksdagen ifrågasatt och särskilda komiterade i underdånighet tillstyrkt, komme att erhålla samma öfverstyrelse som andra offentliga sjukvårdsanstalter;

samt att, genom den nu ifrågavarande löneförhöjningens uppförande på ordinarie stat och medicinalråds-embetenas tillsättande medelst fullmakter, gjordes öfverfördigt Riksdagens vid den sista löneförhöjningens beviljande bifogade vilkor om delaktighet deraf endast för dem, som icke innehade annan befattning med lön eller arvode på rikets stat, hvarmed antagligen endast åsyftats en hänvisning till nådiga Cirkulärbrevet den 9 November 1860 mom. 3 om förening af två eller flera embeten eller tjänster.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt har Generaldirektören Berlin i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition derom, att Sundhetskollégii aflöningsstat den 20 Mars 1858, hvilken upptager för

en Ordförande	6,000: —
två Medicinalråd à 4,000 Rdr	8,000: —
två Medicinalråd à 3,500 »	7,000: —
en Sekreterare	2,500: —
en Kamererare	2,500: —
en Ombudsman och Fiskal	2,500: —
en Aktuarie och Registrator	1,500: —
en Notarie	1,500: —
tre Kanslistor à 659 Rdr	1,977: —
arvode för granskning af medikamentsräkningar	600: —
en Vaktmästare	500: —
en d:o	450: —
en Kammardräng	450: —
gratifikationer till e. o. tjänstemän och vaktbetjente	150: —
	<hr/>
	Sunma Rdr 35,627: —

och hvars olika poster, efter den lönetillökning af 8,000 Rdr, som 1863 beviljades och 1866 ökades med 50 Rdr, enligt Nådiga Brefven den 22 Januari och 2 December 1864 samt den 29 Juni 1866 under åtta år (1865—1872) utgått med följande belopp, eller för

Ordföranden	8,000: —
två Medicinalråd à 5,000 Rdr	10,000: —
ett d:o	4,500: —
ett d:o	3,500: —
Sekreteraren	3,000: —
Kamereraren	3,000: —
Ombudsmannen och Fiskalen	2,750: —

Aktuarien och Registratorn	2,000: —
Notarien	1,850: —
tre Kanslister à 829: 50	2,488: 50
granskning af medikamentsräkningar	800: —
förste Vaktmästaren	550: —
andre Vaktmästaren	450: —
Kammardrängen	450: —
gratifikationer	150: —
vetenskapliga statistiska beräkningar	188: 50
	<hr/>
	Summa Rdr 43,677: —

mätte, med hufvudsakligt afseende på förbättring af innehafvarnes af de lägre tjänstegraderna löner till öfverensstämmelse med hvad deras vederlikar i andra embetsverk åtnjuta, bestämmas till följande belopp, nemligen för

en Ordförande	8,000: —
två Medicinalråd à 5,000 Rdr	10,000: —
två Medicinalråd à 4,500 »	9,000: —
en Sekreterare	3,500: —
en Kamererare	3,500: —
en Ombudsman och Fiskal	3,000: —
en Aktuarie och Registrator	2,500: —
en Notarie	2,200: —
tre Kanslister à 1,000 Rdr	3,000: —
en förste Vaktmästare	550: —
en andre d:o	450: —
en Kammardräng	450: —
arvode för medikamentsräkningars granskning	1,200: —
gratifikationer åt e. o. tjänstemän och betjente	150: —
	<hr/>
	Summa Rdr 47,500: —

samt å Rikets ordinarie stat uppföras.

Särskildt hafva de hos Sundhetskollegium nu anstälde tre vaktbetjente, under åberopande af sin trängna tjänstgöring och de ökade prisen å lifsförnödenheter, anhållit, att äfven deras lönevilkor mätte varda förbättrade till samma belopp, som kunde komma att tilldelas andra deras vederlikar; och har Sundhetskollegium, uti infordradt utlåtande, jemte förmålan att två af sökanderne innehade fria boningslägenheter i Kollegii embetshus, anfört, att då Kollegium hade att dispo-

nera endast tre vaktbetjente, af hvilka likväl en helt och hållet toges i anspråk för fältläkarekontoret, göromålen för desse betjente måste anses fullt jemförliga med deras vederlikars, hvarföre Kollegium hemställde, att, derest vaktbetjeningen vid andra härvarande embetsverk komme i åtnjutande af förhöjda löneförmåner, sådant äfven måtte beredas Kollegii vaktbetjening, så att den erhöile lika aflöningsförmåner med vederlikar vid öfriga Kollegier och embetsverk i hufvudstaden.

Då de för Sundhetskollégii verksamhet menliga förhållanden, som, på sätt Generaldirektören Berlin anført, måste följa af Kollegii ordförändras och ledamöters nu varande aflöningsätt, synas, om de fortfara, blifva af allt större betydighet, i samma mån som Kollegii embetsgöromål ökas; och genom förbehåll i fullmakter å de embeten och tjänster i Kollegium, hvilka komme att förses med ordinarie innehafvare, kan förebyggas hinder från deras sida mot en förändrad organisation af detta embetsverk; samt genom den lönetillökning, som enligt förslaget skulle komma innehafvarne af de lägre tjänsterna till godo, deras löneinkomster icke skulle uppgå till högre belopp, än som med jemförliga befattningar i andra embetsverk äro förenade, — tillstyrker jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t måtte bifalla Generaldirektören Berlins berörda framställning i afseende å Sundhetskollégii lönestat; dock att, då vaktbetjeningens, af Sundhetskollégium förordade ansökning om löneförbättring synes, på förut åberopade och de af Eders Kongl. Maj:t i fråga om vaktbetjeningen vid Stats-departementen godkända grunder, vara befogad, Kollegii tre vaktbetjentes löner torde böra förhöjas för hvardera med 200 Rdr utöfver hvad Generaldirektören Berlins omförmälda förslag i denna del innehåller, i hvilket fall Sundhetskollégii nya lönestat komme att uppgå till 48,100 Rdr och följaktligen öfverstiga den nu gällande med 12,473 Rdr; hemställande jag förty underdånigst, att Eders Kongl. Maj:t behagade göra framställning till Riksdagen om beviljande af sistnämnda belopp såsom tillökning i anslaget till Sundhetskollégium.

12:o.

Anslag till förhöjning i läsveterinärernas aflöning.

Sedan dels uti underdåniga utlåtanden den 17 Juni 1866 i anledning af särskilda komiterades för veterinärväsendets ordnande afgifna betänkande och den 11 Oktober 1869 öfver en af Svenska Veterinärläkare-föreningen gjord underdånig ansökning om löneförhöjning för i tjänst varande veterinärer, dels ock uti underdåniga skrivelser den 24

Oktober 1870 och den 26 Oktober 1871 Eders Kongl. Maj:ts Sundhetskollegium framställt behovet af högre löneförmåner för länsveterinärerne och såsom stöd därför hufvudsakligen anført, att fordringarne för erhållande af kompetens till länsveterinärplatser genom Reglementet den 24 Maj 1867 blifvit i högst väsentlig mån stegrade, ej mindre med afseende på förberedande studier för inträde till Veterinärinstitutet, hvar till nu mera fordrades att hafva aflagt sådan examen, som berättigade till inskrifning såsom studerande vid universitetet, än ock med afseende på den dryga, minst fyraåriga lärokursen vid Institutet, samt att länsveterinärernes enskilda praktik vore i väsentlig grad begränsad genom de af enskilde och kommuner, vanligen med större löneförmåner, anställde veterinärerne, har Kollegium i förutnämnda underdåniga skrifvelse af den 28 sistlidne Oktober vidare yttrat, att samma grunder fortfarande förefunnes för ifrågavarande löneförhöjning, hvarför Kollegium hemtade ytterligare stöd af det förhållande, att en så betydlig minskning i antalet kompetente inträdessökande elever vid Veterinärinstitutet på senare tider inträffat, att under innevarande läseår endast en, och detta först efter terminens början, anmält sig till elev, och under de senaste 3 åren allenast 7, af hvilka 3 utlänningar, så att de studerandes antal vid Institutet nedgått till elfva. Af detta förhållande syntes framgå, att allt färre funne sig manade att välja en lefnadsbana, på hvars innehafvare ställdes så stora anspråk, utan motsvarande utsigter till framtida bergning och oberoende, hvarigenom fara ock uppstode, att landet, till stort men för dess boskapsskötsels utveckling och förkofran, kunde för framtiden komma att sakna erforderligt antal duglige veterinärer. Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt och då billighet och rättvisa kräfde, att länsveterinärernes löneförmåner erhöles en sådan förbättring, som motsvarade ej mindre deras trägnas göromål än äfven de ökade anspråken på deras skicklighet, har Kollegium hemställt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra nådig framställning om sådan löneförhöjning åt länsveterinärerne, att deras löner ökades från sitt nuvarande belopp af 500 Rdr till 1,000 Rdr, hvarigenom, då länsveterinärtjänsterna i landet uppginge till 28, ett årligt tillskott af 14,000 Rdr för det närvarande blefve nödvändigt, samt att efter 10 års väl vitsordad tjänstgöring efter denna lönetillökning erhållande, — så vida Eders Kongl. Maj:t icke funne skäl att tillerkänna denna lönetillökning retroaktiv verkan, — lönen måtte ökas med 250 Rdr, och slutligen att efter 15 års på enahanda sätt bestridd tjänstgöring ett ytterligare lönetillskott af 250 Rdr måtte tillkomma, så att efter sistnämnda tids förlopp den fulla lönen uppginge till 1,500 Rdr.

Då det på den senare tiden betydligt minskade antalet af inträdessökande vid Veterinärinstitutet väl i viss mån är beroende på de i förhållande till länsveterinärernes nuvarande aflöning nog högt ställda fordringarne på inträdessökande elever, men mest torde böra tillskrifvas de i och för sig allt för knappa löneförmåner, som nu tillkomma länsveterinärerne, får jag, på dessa och förut anförda skäl, som ytterligare åberopats uti framställningar, hvilka i detta ämne blifvit gjorda af Veterinärinstitutets direktion och lärarekollegium, i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t måtte på det sätt bifalla Sundhetskollégii omförmälda framställning, att Eders Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att, för höjande af de 28 länsveterinärernes löner till 1,000 Rdr för hvarje, bevilja ett årligt anslag af 14,000 Rdr.

13:o.

Anslag till Veterinärinrättningen i Skara.

Sedan Eders Kongl. Maj:t den 11 sistlidne Oktober anbefallt Direktionen öfver Veterinärinrättningen i Skara att, med anledning af en utaf behofvet påkallad förändrad organisation af nämnda inrättning, till Eders Kongl. Maj:t inkomma med förslag till nytt reglemente för densamma, så har Direktionen med underdånig skrifvelse den 2 sistlidne December till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnadt förslag till inrättningens förändring till en fullständig läroanstalt för bildande af veterinärläkare och hofslagare och i sammanhang dermed gjort framställning angående inrättningens uppkomst, tillstånd och behof, i afseende hvarå Direktionen framhållit hufvudsakligen följande omständigheter.

Då Veterinärinrättningen i Skara år 1774 på Konung Gustaf III:s befallning af Professoren Hernqvist stiftades, afsågs dermed på samma gång ett läroverk för bildandet af veterinärläkare, som en sjukvårdsanstalt, vid hvilken ortens invånare hade tillfälle att kostnadsfritt erhålla vård och råd för sjuka djur, hvarjemte Hernqvist hade förpligtelse att hvart tredje år utexaminera åtminstone två elever, som kunde användas såsom hästläkare i statens tjenst; uti hvilket skick inrättningens verksamhet fortgick i 34 år. Hernqvist, som icke kunde uppehålla inrättningen med de understöd han af allmänna medel fått sig anvisade, bekostade emellertid af egna tillgångar så väl åtskilliga byggnader som andra inrättningens behof, hvarförutan han sedermera, för att betrygga institutionens framtid, testamenterade till densamma nästan all sin efterlemnade egendom, som i jordegor, skogar, qvarnar, inventarier, instrumenter, böcker med mera enligt Skara stads jordebok och andra offent-

liga handlingar uppskattats till ett penningvärde af 90,600 Rdr, så att med de öfriga gåfvor, som från personer eller myndigheter dessutom kommit inrättningen till godo, dess tillgångar i gåfvomedel för det närvarande, enligt en af Direktionen bifogad uträkning, uppginge inalles till 99,850 Rdr; hvaremot de jordegor, torp och skogar, som tillhöra staten, vore i stadens jordebok taxerade till 34,400 Rdr, utom värdet af inrättningens nya sjukstall, till hvars uppförande 1860 års Riksdag anslagit 19,000 Rdr, eller tillhoppa 53,400 Rdr. Häraf framginge otvifvelaktigt, att Veterinärinrättningen visserligen från början varit en statens tillhörighet, men utrustad med så ringa understöd, att den hufvudsakligast haft sin tillvaro och utkomst af Hernqvistska donationen. Under Hernqvists lifstid var denna anstalt äfven *den enda* i sitt slag i riket och utgjorde ett *fullständigt veterinärläroverk* med boskapslazarett såsom nödigt undervisningsmateriel.

Efter Hernqvists död 1808 ställdes inrättningen 1813 under offentlig tillsyn, i det att uppsigten öfver dess verksamhet och förvaltning uppdrogs åt en, i Hernqvists testamente förordnad, Direktion med Landshöfdingen i länet till sjelfskrifven ordförande, hvarjemte inrättningens vetenskapliga verksamhet ställdes under Sundhetskollegii kontroll och inrättningens räkenskaper under Kammarrättens. Ehuru inrättningens verksamhet genom den år 1813 utfärdade Kongl. Ordningsstadgan något närmare ordnades, blef likväl inrättningens ändamål icke i bestämda ordalag uttryckt, men af stadgan i dess helhet framginge tydligt, att denna verksamhet afsåg bildandet af veterinärläkare och serskildt sådana för kavalleriets behof.

År 1821 inrättades enellertid en veterinärskola i Stockholm och föreståndaren för veterinärläroverket i Skara erhöll förordnande att vara föreståndare äfven för den nya läroanstalten i Stockholm, dit han samma år aflyttade, och der han i 35 år förblef boende, utan att under tiden någon föreståndare i Skara förordnades i den afflyttades ställe. Vården om inrättningen öfverlemnades till andre läraren, som, jemte det han ensam uppehöll undervisningen och sjukvården, äfven utarbetade läroböcker, som ända till en senare tid voro nästan de enda användbara inom veterinärfacket på vårt språk. Att inrättningen med så ringa lärarekrafter icke kunde till alla delar motsvara sitt ändamål, var naturligt, och då härtill kom, att läroverkets elever, för genomgåendet af fullständig lärokurs, äfven måste förskaffa sig undervisning och kunskapsbetyg af läroverkets föreståndare, blef deraf en följd, att eleverna alltid nödgades infinna sig i Stockholm för att vid veterinärläroverket derstädes afsluta sin kurs, hvarigenom ock den fullständiga afgångs-

examen vid Veterinärinrättningen i Skara tills vidare upphörde och således af en tillfällighet blef förbehållen läroverket i Stockholm allena.

Den 20 Juni 1855 blef det nu gällande provisoriska reglementet, hvarigenom ordningsstadgan af år 1813 upphäfdes, utfärdadt, utan att Direktionen fått tillfälle att deröfver sig yttra; hvilken omständighet, jemte reglementets provisoriska beskaffenhet, ensam kunde förklara möjligheten ej mindre deraf, att detsamma i väsentliga delar icke motsvarade det ändamål, som Professoren Hernqvist med sin testamenteriska donation afsett, än äfven deraf att reglementets särskilda föreskrifter icke heller sinsemellan stode i god öfverensstämmelse.

Denna redogörelse utvisade således, att det ursprungliga ändamålet med Veterinärinrättningen i Skara varit att bilda veterinärläkare och tillika verka såsom vårdanstalt för sjuka djur. Derföre hade ock Direktionens hufvudsyfte vid uppgörande af förutnämnda underdåniga förslag till nytt reglemente, varit att bereda möjlighet för inrättningen att åter blifva hvad den från början varit. Genom en sådan förändring i inrättningens organisation ansåge Direktionen äfven det allmännas gagn och nytta bäst tillgodoses, i synnerhet som med den stora utveckling på senare tider så väl samhällsförhållandena i allmänhet som landtbruket serskildt vunnit, en enda veterinärinrättning icke vore tillräcklig för vårt land, hvars vidd och utsträckning vore lika stor som dess klimatiska och andra naturförhållanden olika. Åtminstone två sådana inrättningar borde, enligt Direktionens åsigt, finnas, den ena i hufvudstaden, med dess rikliga tillfällen till sjukvård af hästar, och den andra i landsorten med tillfälle till klinik icke blott af hästar, utan äfven af nötkreatur, hvilka senare nu mera för landthushållningen måste anses vara af den allra största vigt; hvarförutan det icke kunde förnekas, att två läroverk inom samma fack och för samma ändamål alltid sporrade till täflan, hvilket icke kunde annat än utöfva både på lärare och lärjungar ett nyttigt inflytande; i sammanhang hvarmed Direktionen yttrat den öfvertygelsen, att fördelen för riket att erhålla två veterinärläroverk näppeligen stode att vinna med mindre kostnad, än om, efter veterinärvetenskapens nuvarande fordringar, lärarekrafterna ökades vid det redan befintliga läroverket i Skara. Enligt Direktionens underdåniga reorganisationsförslag skulle statens ökade bidrag till Veterinärinrättningen i Skara belöpa sig till ett anslag för en gång af 10,000 Rdr och ett årligt anslag af 9,000 Rdr, som efter tio år skulle uppgå till högst 11,000 Rdr. De behof, för hvilka förstnämnda anslag erfordrades, vore följande:

till uppförande af ny smedja för en beräknad kostnad af 10,000 Rdr, till hvilken byggnad Skaraborgs läns Hushållningssällskap år 1871 anslagit

såsom bidrag 2,000 Rdr	8,000: —
till inventarier och verktyg för den nya smedjan	500: —
» skoskjul och kolbod	500: —
» inredning af den förutvarande smedjan till anatomiskt och patologiskt museum	450: —
» inköp af diverse undervisningsmateriel	550: —

Summa Rdr 10,000: —

Veterinärinrättningens årliga *utgifter* beräknades sålunda:

lön till Föreståndaren, som derjemte skulle åtnjuta fri bostad	4,000: —
lön till andre Professorn under de första fem åren	2,500: —
lön till tredje Professorn under samma tid	2,500: —
lön till förste Adjunkten jemte fri bostad	1,500: —
lön till andre Adjunkten	1,500: —
arvode till Amanuensen jemte fri bostad	1,000: —
lön till betjening af två personer	650: —
arvode till Sekreterare, Kassör och Bibliothekarie	300: —
stipendier åt elever	1,800: —
premier vid examen	90: —
skatter och onera	125: —
experimentalkostnad och vetenskapliga rön	150: —
inköp af böcker m. m.	300: —
till byggnaders underhåll	200: —
till byggnadsfonden	75: —

(denna fond, som skulle bildas genom nyssberörda årsanslag 75 Rdr tillika med ett årligt bidrag af föreståndaren till samma belopp, vore enligt det föreslagna reglementet afsedd att, efter Direktionens beslut, användas till nybyggnad eller större och kostsammare reparationer af föreståndarens boställslägenheter)

diverse: lysolja, tryckningskostnad, brandstodsafgift och oförutsedda kostnader	1,260: —
---	----------

Summa Rdr 17,950: —

Inkomsterna åter äro af Direktionen upptagna på följande sätt:

arrende för hemmanet Brogården, förslagsvis	1,500: —
arrende för diverse tomter och jordegor, förslagsvis	1,000: —
inkomst af Brogårdens skogar	300: —
arrende för Horshaga qvarn	400: —

Transport 3,200: —

	Transport	3,200: —
arrende för rusthållet Forssen		150: —
ränta af Veterinärinrättningens kassa		1,000: —
ränta af premiefonden		90: —
ränta af köpeskillingen för försålda boställen		335: —
bidrag af föreståndaren till byggnadsfonden		75: —
nuvarande statsanslag		4,100: —
	tillhopa	8,950: —
ökadt årligt anslag		9,000: —
	Summa Rdr	17,950: —

hvarvid skulle iakttagas, att två professorslöner borde hvar femte år, som tjensten innehades af samma person, ökas med 500 Rdr hvardera till dess lönebeloppet uppginge till 3,500 Rdr, i följd hvaraf statsanslaget skulle, allt efter som dessa förhållanden inträdde, höjas till högst 11,000 Rdr.

Beträffande frågan om ökandet af inrättningens lärarekrafter, hade Direktionen, ehuru ett lika antal lärare vid två läroverk med alldeles lika ändamål visserligen vore önskvärdt, likväl af ekonomiska skäl inskränkt sitt förslag till blott det nödvändigaste: 3 professorer, 2 adjunkter, en amanuens och en instruktionssmed, och, under förutsättning att hos lärarne funnes det nit och lefvande intresse, som ensamt förmodade gifva framgång åt lärarekallet, ansåg Direktionen inrättningens verksamhet både såsom läroverk och såsom sjukvårdsanstalt kunna med de föreslagna lärarekrafterna upprätthållas. Att anställa en särskild professor för skötandet af den ambulatoriska kliniken funne Direktionen af flera skäl vara för dervarande förhållanden obehöfligt. Den nya statens slutsumma kunde Direktionen icke till siffran fullt noggrannt fixera, då dels inrättningens närvarande tillgångar blifvit beräknade, i penningevärden, hvilka först efter verkställda utarrenderingar blefve noggrannt kända, och dels i fråga om lönerna till de två professors-tjenster, med hvilka föreståndarebefattningen icke skulle förenas, Direktionen ansett sig böra föreslå, att innehafvaren egde hvar femte fulla kalenderår, som han såsom ordinarie sina tjensteåligganden med nit och skicklighet fullgjort, erhålla en lönetillökning af 500 Rdr, tills efter tio års tjenstgöring han inträdde i högsta lönegraden af 3,500 Rdr årligen, hvarigenom behovet af anslag till de högre lönegraderna komme att bero af professorens lifstid eller kvarblifvande vid tjensten.

Med hänseende till hvad i detta ärende sålunda förekommit, anser jag mig böra framhålla fördelen deraf, att staten, medelst begagnande

af de tillgångar, öfver hvilka Veterinärinrättningen i Skara på grund af Professoren Hernqvists donation ännu eger dispositionsrätt, kan utan synnerligen ökad kostnad erhålla ett inom södra delen af Sverige, i en tätt bebyggd landsort med rika tillfällen till behandling af boskapssjukdomar, beläget fullständigt veterinärläroverk, som efter dess utrustning till likställighet med det andra läroverket i Stockholm skulle i täflan med det senare verksamt bidraga till veterinärkunskapens förkofran och skickliga veterinärers danande, i stället för att, såsom nu blifvit förhållandet, Veterinärinrättningen i Skara måste förete ett tynande lif; och då denna åsigt hufvudsakligen öfverensstämmer med hvad nådiga propositionen till Riksdagen angående veterinärväsendets ordnande den 18 Januari 1867 härom innehåller, samt de anslag, som för ändamålet erfordras, äro, vid jemförelse med den för Veterinärinstitutet i Stockholm gällande stat, beräknade till ganska måttligt belopp, hvilket åter möjliggjorts genom den förra läroanstaltens belägenhet i landsorten, tvekar jag icke att tillstyrka, det täcktes Eders Kongl. Maj:t för utvidgning af Veterinärinrättningen i Skara till ett fullständigt veterinärläroverk — en åtgärd, som förut förordats äfven af Eders Kongl. Maj:ts Sundhetskollégium, under hvars tillsyn veterinärundervisningen är ställd — af Riksdagen begära anslag i öfverensstämmelse med hvad inrättningens Direktion föreslagit, eller dels ett extra anslag af 10,000 Rdr för år 1874 till bekostande af förut uppgifna byggnadsarbeten samt inköp af inventarier och undervisningsmateriel, och dels ett årligt anslag af 9,000 Rdr såsom ökad bidrag till denna läroanstalts nya utgiftsstat, äfvensom föreslå Riksdagen att medgifva, att blifvande innehafvare af de två professorstjänsterna, med hvilka föreståndarebefattningen icke förenas, ega att efter fem års för nit och skicklighet vitsordad tjänstgöring i nämnda egenskap åtnjuta förhöjning i lönen med 500 Rdr och efter ytterligare fem års lika vitsordad tjänstetid enahanda lönetillskott intill 3,500 Rdr. Derförutan och enär inkomsterna af de till Veterinärinrättningen upplåtna jordegendomar, hvilkas utarrendering Direktionen föreslagit, skulle kunna uppgå till högre belopp än nu beräknats, hemställer jag i underdånighet, att dessa egendomar måtte varda utarrenderade på sätt och i den ordning, som om utarrendering af Kronans jord är gällande, och att öfverskottet utöfver den nu uppskattade arrendeinkomsten skall till statsverket ingå.

14:o.

*Upphörande af
det till Svenska
Akademiens ord-
boksarbete bevil-
jade anslag.*

Uti underdånig skrifvelse den 8 Maj nästlidna år, i anledning af den år 1871 verkställda granskning af statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1869, har Riksdagen anført, att af Svenska Akademiens ordboksarbete, till hvars fortsättande från och med år 1854 varit beviljadt ett årligt anslag af 3,750 Rdr, hvilket vid 1859—1860 årens Riksdag uppfördes å ordinarie stat, under år 1870 utkommit första häftet, innefattande bokstafven A; att med afseende å hvad Akademien yttrat uti det förord, hvarmed Akademien beledsagat detta häfte, tvekan hos Riksdagens Revisorer uppstått, huruvida anordningen för ifrågasvarande arbete, hvars utgifvande redan varit förenadt med icke ringa kostnader, vore fullt lämplig och ledande till arbetets fullbordande med den skyndsamhet ändamålet kräfde; att Riksdagen icke kunnat annat än dela den tvekan, Revisorererna sålunda uttalat i fråga om lämpligheten af anordningarna för Akademiens ordboksarbete, hvilken tvekan vunnit ökad stöd i innehållet af det utaf Akademien i anledning af Revisorerernas anmärkning afgifna utlåtande; att det således syntes Riksdagen väl värdt att öfverväga, huruvida icke oförmälda arbete borde ordnas på ett sätt, som mera befordrade dess raskare fortskridande; att arbetets stora nationella betydelse otvifvelaktigt gjorde det förtjent att af statsmedel understödjas, desto heldre som, utan sådant understöd, ringa utsigt torde förefinnas, att det någonsin skulle kunna tillfredsställande genomföras, men att en jemförelse mellan det betydliga belopp, hvartill de hittills för arbetet under längre tid använda statsmedel uppginge, och det resultat, som kunnat för allmänheten framläggas, väl emellertid gifve fullt stöd för den mening, att de hittills vidtagna anordningarna icke kunde anses tillfredsställande; samt att det förefallit Riksdagen, som vore det både med god hushållning och med behörigt erkännande af arbetets vigt mer öfverensstämmande att, äfven med en för en tid något förhöjd utgift, söka fortskynda detsamma, så att ordboken en gång kunde fullbordas och åt den nationella språkodlingen beredas den nytta, som eftersträfvades, än att allt jemt fortfara att utbetala ett anslag, som, tilläfväntys otillräckligt att åt ordboksarbetet bereda önskvärdt fortskridande, i sjelfva verket icke, att döma af hittills vunnit erfarenhet, lemnade för det allmänna något resultat, som motsvarade de för längre tidrymd betydliga medel, hvilka utan nämnvärdt närmande till målet uppoffrades; i anseende hvartill Riksdagen i underdånighet anhållit, det täcktes Eders Kongl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida

icke i afseende å det åt Svenska Akademien lemnade uppdrag att utarbete en ordbok öfver Svenska språket kunde träffas anordningar, som betryggade arbetets raskare fortskridande och ordbokens fullbordande inom en ej för mycket aflägsen tid, samt, om förhållandena dertill förauledde, till Riksdagen göra den framställning i ämnet, som för nämnda ändamåls vinnande kunde anses behöflig.

Sedan genom nådig remiss Svenska Akademien blifvit anbefaldt att öfver Riksdagens berörda framställning afgifva utlåtande, har Akademien uti skrifvelse den 19 sistlidne November underdånigst anført, bland annat, att, enär hon såge sig ur stånd att föreslå några anordningar, som med visshet skulle betrygga ordboksarbetets raskare fortskridande och ordbokens fullbordande inom en ej för aflägsen tid, samt hon för sin del nu mera, efter utgifvande af ett häfte af ordboken och med afseende å de allt jemt stigande anspråken på ett dylikt verk, kommit till full insigt deraf, att de förhoppningar, hon hyst och uttalat, då ett anslag för ordboksarbetet för nära tjugu år sedan begärdes och på grund af hvilka detsamma måhända beviljades, icke kunde uppfyllas, Akademien funne sig böra från och med 1872 års utgång afsäga sig så stor del af sitt anslag, som blifvit beviljad med vilkor att till berörda arbete användas; i sammanhang hvarmed Akademien förmält sig icke vilja skilja sig från förhoppningen att — med anlitan af besparingar å de medel, som varit af framfarna konungar anslagna egentligen till hennes ledamöter personligen, men hvilka de under en längre tid afstått för Akademiens allmänna ändamål, — kunna fortfarande i någon mån medverka till ordboken genom förarbeten, hvilka hon önskade att, så vidt möjligt vore, efter hand kunna göra för allmänheten genom tryck tillgängliga, för att sålunda efter förmåga fullgöra det uppdrag, som blifvit Akademien af hennes höge stiftare lemnadt.

Jag hemställer i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes meddela Riksdagen hvad sålunda förekommit och föreslå, att den del af det Svenska Akademien beviljade anslag, som är afsedd för omförmälda ordboksarbete, eller 3,750 Rdr, må utur riksstaten afföras.

15:o.

I skrifvelse den 23 nästlidne November har Eders Kongl. Maj:ts Vetenskapsakademi underdånigst anført, att intendenterne vid naturhistoriska riksmuseet hos Akademien anmält, att ett länge känt behof af förstärkta krafter för det vetenskapliga tillgodogörandet af de rika skatter, som

Anslag till naturhistoriska riksmuseet.

museet innesluter, allt oafvisligare framträdt och icke utan skada för vetenskapen längre kunde lemnas utan afseende, äfvensom att med den tillväxt, museet nu mera vunnit, de anslag, hvilka till detsamma hittills af allmänna medel utgått dels för materielen, för inköp af sällsynta föremål samt för vetenskapligt biträde vid samlingarnas ordnande, dels ock till arvoden för ritningars utförande, vore vid vissa afdelningar af museet för de afsedda ändamålen otillräckliga.

Vitsordande de ifrågavarande behofvens verklighet och önskvärdheten af deras afhjelpande, har Akademien, hvad först i allmänhet anginge en förstärkning af arbetskrafterna, i underdånighet audragit, bland annat, hurusom tillförne blifvit ifrågasatt, att vid riksmuseet borde anställas amanuenser såsom ständiga biträden. Denna utväg syntes likväl Akademien mindre lämplig, emedan en fast anställd amanuens aldrig skulle kunna blifva så aflönad, att han icke derjemte behöfde annorstädes söka sig en förmånligare befattning, hvilken då blefve den hufvudsakliga, under det att å andra sidan en längre tids tjenstgöring såsom amanuens skulle medföra skenbart berättigade anspråk på befordran vid museet, hvilka icke alltid utan missnöje kunde underkännas. Det vore ock en anordning, som innebure anledning till rubbning af det lyckliga förhållandet, som nu egde rum, att Akademien fritt kallade till intendent, den hon funne dertill skickligast. Lämpligare vore deremot, efter Akademiens uppfattning, ett annat sätt att afhjelpa den anmärkta bristen. Det saknades nemligen icke i vårt land unge män, som af håg och fallenhet egnade sig åt naturens studium, antingen de ämnade blifva läkare eller lärare, eller hade förhoppning att kunna egna sig åt någon gren af naturvetenskapen, eller redan vore docenter vid något af rikets universitet. Men äfven om de såsom skicklige till sjelfständigt arbete hade riksmuseets förråd för sig tillgängliga, och på detta sätt jemväl åstadkommits arbeten af ganska stort värde, så mötte dock ett väsentligt hinder derutinnan, att detta frivilliga arbete för hvar och en, som icke vore bosatt i hufvudstaden, medförde utgifter af en ökad lefnadskostnad. För undanrödjande af detta hinder har Akademien ansett sig böra i underdånighet hemställa, att af statsmedel måtte beredas ett årligt anslag med ändamål att användas till arvoden åt unge naturforskare, som önskade att, med tillgång till Akademiens synnerligen väl försedda bibliotek och museets i mera än en rigtning öofverträffade rikedom på vetenskapligt materiel, någon tid vid riksmuseet, icke såsom biträden åt intendenterna, utan såsom sjelfständiga arbetare under dess ledning, anställa undersökningar och öfver dessa utgifva vetenskapliga afhandlingar, äfvensom, derest sådant skulle finnas behöfligt, till

bidrag för så beskaffade afhandlingars offentliggörande. Då här icke vore fråga om fasta aflöningar, utan endast om tillfälliga arvoden eller honorarier, kunde någon exakt beräkning af det för ifrågavarande ändamål begärda anslag icke verkställas; men Akademien hade likväl trots sig komma det verkliga behovet temligen nära genom att utgå från antagandet af en viss dagkostnad, 5 Rdr, och från den tid, som ett visst arbete kunde fordra, äfvensom från de arbeten, som vid hvar och en af museets sex afdelningar, i förhållande till dess rikedom på materiel, vore årligen att motse, eller en för museets samtliga afdelningar sammanlagd årlig arbetstid af 800 dagar, i medeltal ungefär 133 för hvarje, hvarigenom uppkomme ett belopp af 4,000 Rdr.

Beträffande otillräckligheten af det anslag af 2,650 Rdr årligen, som riksmuseets vertebratafdelning för närvarande uppbär till materielen, till inköp af sällsynta föremål och till vetenskapligt biträde vid samlingarnas ordnande, hade intendenten för samma afdelning uti ett till Akademien ingifvet memorial förmålt, att under en lång följd af år bristerna blifvit betäckta dels genom tillfälliga af Kongl. Maj:t tid efter annan beviljade bidrag af allmänna medel och dels genom frikostiga gåfvor af enskild person; men att, detta oakadt, betydliga förråd af djurs- och fogelskinn, till stor del förskrifvande sig redan från Wahlbergs och Hedenborgs resor samt fregatten Eugenie's jordomsegling, ännu låge ouppstoppade i magasinerna, och den stora samlingen af amfibier, reptilier och fiskar, som för sin uppställning erfordrade en dyrbar materiel af glas och sprit, ännu icke kunnat, i anseende till brist på medel, ordnas mer än till mycket ringa del. I betraktande häraf har ock Akademien i underdånighet tillstyrkt, att årsanslaget till vertebratafdelningen måtte, på sätt bemålde intendent hemställt, varda förhöjdt från 2,650 till 4,500 Rdr, eller med 1,850 Rdr.

Likaledes har Akademien till nådigt afseende förordat de af intendenterna för riksmuseets botaniska och palæontologiska afdelningar hos Akademien anmälda behof af en tillökning till belopp af 300 Rdr uti hvartera af de årsanslag, som för enahanda ändamål, eller till materielen m. m., för närvarande utgå till dessa afdelningar med 2,700 Rdr för den förra och 2,500 Rdr för den senare. Berörda anslagstillökning vore nemligen vid den botaniska afdelningen särdeles behöflig för att bekosta upphäftningen af den stora mängden till museet årligen ankommande nya växter, hvilket rent mekaniska göromål, både nödvändigt och ihållande, endast kunde anförtros åt en dertill särskildt inöfvad person, som för detta arbete, upptagande sex timmar dagligen, ej kunde godtgöras med mindre än 400 Rdr årligen, ett belopp, som vore för

betydligt att kunna utgå af årsanslagets nuvarande tillgångar. Vid palæontologiska afdelningen vore den begärda förhöjningen i anslaget afsedd till bestridande af kostnaderna för stuffing och tillhuggning af insamlade föremål, som i stor mängd förefunnes i magasinen.

Slutligen har Akademien, i fråga om behovet af förökade medel till bekostande af ritningar, underdånigst erinrat, hurusom ifrån år 1841 till riksmuseet utgått ett årligt anslag af 750 Rdr, hvilket ursprungligen var bestämdt till lön åt en fast anställd ritare, men, sedan erfarenheten ådagalagt denna anordnings olämplighet, genom nådiga Brevet den 14 Oktober 1862 blifvit förändradt till ett anslag för ritningars utförande vid museet. Detta anslag hade varit synnerligen gagnande för verksamheten vid museet och för sin tid jemväl tillräckligt. Men då genom tillbyggnaden af Akademiens hus och det derigenom förvärfvade utrymmet en stor mängd värderika föremål, hvilka förut legat magasinerade, blifvit tillgängliga för vetenskaplig undersökning och bearbetning; då härtill kommit de högst ansefliga samlingar, som genom de af staten bekostade vetenskapliga expeditionerna tillfallit museet; och då nutidens vetenskap hade så stora anspråk på noggrannhet i arbetets minsta detaljer och dessas framställning i trogen och tydlig bild, att, så vida icke de rika materialerna skulle blifva till största delen obegagnade, det ifrågavarande anslaget belopp icke vidare kunde motsvara behovet; så har Akademien, på dessa och i öfrigt utvecklade skäl, i underdånighet anhållit, att berörda anslag måtte varda förhöjdt till 2,200 Rdr årligen eller med 1,450 Rdr.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer jag underdånigst, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Vetenskapsakademien, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att bevilja:

- 1:o) ett årligt anslag af 4,000 Rdr att användas dels till honorarier åt yngre naturforskare för vetenskapliga bearbetningar af de i rikets naturhistoriska museum förvarade samlingar af naturföremål, och dels, i mån af behof, till bekostande af sådana arbetens offentliggörande; med åliggande för Akademien att öfvervaka detta anslags användande för ändamålet, äfvensom att, efter omständigheterna, anordna fördelningen deraf mellan museets olika afdelningar;
- 2:o) en tillökning af 2,450 Rdr i det till samma museum utgående årliga anslaget för materielen, inköp af sällsynta föremål samt vetenskapligt biträde vid samlingarnas ordnande; samt
- 3:o) en tillökning af 1,450 Rdr i det nuvarande årliga anslaget till ritningars utförande vid museet.

16:o.

Vid 1872 års Riksdag beviljades en förhöjning af 10,000 Rdr i det ordinarie anslag, som sedan år 1867 utgått med 20,000 Rdr om året till understöd och uppmuntran åt mindre uppfostringsanstalter för medellösa döfstumma barn; hvarjemte, enär för förstnämnda år behovet befunnits öfverstiga det då varande anslaget belopp, Riksdagen för samma år anvisat ett extra anslag af 10,000 Rdr. Af dessa medel hafva för sistlidna år understöd beviljats med tillhopa 28,450 Rdr åt nio sådana uppfostringsanstalter, vid hvilka tillsammans 290 barn erhållit undervisning och, af dessa, 279 tillika njutit underhåll och vård. Då antalet af döfstumma barn vid dessa anstalter nästan årligen ökats, synnerligast under sistlidna år, då barnens antal, som år 1871 utgjorde 208, uppgick till 290, kan med full visshet förutses, att för innevarande år så väl årets anslag som ock den från 1872 återstående besparingen blifva för ändamålet behöfliga; och om antalet vid nämnda anstalter värdade barn, såsom sannolikt är, kommer att under år 1874 ytterligare ökas, varder det nuvarande anslagsbeloppet otillräckligt. Dertill kommer ock, att åtgärder redan vidtagits för inrättande af mindre uppfostringsanstalter för döfstumma barn i flera landsorter, der sådana anstalter hittills ej funnits, i hvilket afseende jag utbeder mig få anmäla, att underdånig ansökning hos Eders Kongl. Maj:t blifvit gjord om understöd för en i Falun anordnad dylik anstalt för Stora Kopparbergs län. På det att erforderliga medel må vara tillgängliga till nödigt understöd åt dessa uppfostringsanstalter, hvilkas inrättande flerstädes synes vara i hög grad önskvärdt, får jag därför hemställa, att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen att bevilja 10,000 Rdr till förhöjning i anslaget till understöd och uppmuntran åt mindre uppfostringsanstalter för medellösa döfstumma barn.

Anslag till understöd åt mindre uppfostringsanstalter för medellösa döfstumma barn.

17:o.

Beträffande de uti innevarande års riksstat under Åttonde Hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag, hvilka icke nu blifvit särskildt omförmälda, har jag icke anledning att föreslå annan förändring, än att, för bringande af hufvudtiteln slutsumma till jemnt tal, förslagsanslaget till »skrifmaterialier och expenser, ved m. m.» ökas från 45,136 Rdr 17 öre till 45,180 Rdr 62 öre, eller med 44 Rdr 45 öre.

Öfriga ordinarie anslag.

18:o.

Anslag till
Kongl. Biblio-
tekets nya
byggnad.

Sedan vid 1870 års riksdag beviljats till uppförande af en ny byggnad för Kongl. Biblioteket 480,238 Rdr, hvaraf 45,000 Rdr att under år 1871 utgå, samt Riksdagen vidare, efter att hafva lemnat bifall till Kongl. Maj:ts vid lagtima riksdagen 1871 gjorda nådiga framställning, att återstoden 435,238 Rdr af det beviljade anslaget finge under de tre näst påföljande åren utgå med en tredjedel årligen, i enlighet dermed anvisat för hvarterdera af åren 1872 och 1873 ett belopp af 145,000 Rdr, men berörda anslag icke afsåg någon kostnad för husets inredning; så har Öfverintendentsembetet uti underdånigt memorial den 5 nästlidne November anmält, att, enär det syntes vara af vigt, att åtminstone sådana inredningsarbeten, som omfatta husets uppvärmning samt förseende med vatten- och afloppsledningar äfvensom åskledare, verkställdes i sammanhang med 1874 års arbeten, helst derigenom befordrades, jemte husets skyndsammare fullbordande, äfven dess uttorkning och skydd mot eldfara, Embetet i samråd med Kongl. Bibliotekarien och Föreståndaren för Teknologiska Institutet lätit genom Civilingenjören E. A. Wiman uppgöra förslag till byggnadens uppvärmande medelst cirkulerande vatten, därför kostnaden, inbegripet ångpannans inmurande samt arvode för apparatens konstruerande och tillsyn öfver dess anbringande i huset, blifvit beräknad till Rdr 39,260, och att kostnaden för byggnadens vatten- och afloppsledningar samt åskledare, enligt deröfver af Fabriksidkaren J. W. Bergström upprättadt förslag, beräknats till..... » 16,160,

eller tillsammans Rdr 55,420;

hemställande Öfverintendentsembetet i underdånighet, att berörda belopp, femtiofem tusen fyrahundra tjugu riksdaler, måtte anvisas att, jemte de till byggnaden för år 1874 redan beviljade medel, under samma år utgå.

Då de sålunda föreslagna arbetena äro nödiga och böra lämpligen verkställas innan den egentliga inredningen af huset företages, tillstyrker jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att å extra stat anvisa dels för sjelfva biblioteksbyggnaden 145,238 Rdr, dels ock för anbringande derstädes af uppvärmningsapparat samt vatten- och afloppsledningar äfvensom åskledare, enligt förut omförmälda förslag, 55,420 Rdr, eller tillhopa i jennadt tal 200,000 Rdr, att under år 1874 i mån af behof utgå.

19:o.

Vid flere föregående riksdagar har, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställningar, ett anslag af 20,000 Rdr beviljats till understöd åt sådana församlingar, hvilka till följd af medellöshet ej kunna till erforderligt belopp bekosta aflöning åt sina folkskolelärare. De senare årens stegrade fordringar på folkundervisningen hafva medfört ökade kostnader för församlingarna, hvarföre ock för hvarje år hela det beviljade beloppet utdelats. Vid den senast verkställda fördelningen af detta anslag beviljades understöd åt 445 församlingar. Någon minskning i behofvet af dylikt understöd är för den närmaste framtiden ej att motse, och derföre får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att ett belopp af 20,000 Rdr måtte äfven för år 1874 på extra stat anvisas för ifrågavarande ändamål.

Anslag till understöd åt sådana församlingar, som ej förmå bekosta folkskolelärarens aflöning.

20:o.

Sedan sistlidna års Riksdag, i anledning af de inom Riksdagen väckta frågor om anslag till understödjande af folkhögskolor, för innevarande år till Eders Kongl. Maj:ts disposition anvisat ett extra anslag af 10,000 Rdr, att användas till understöd för sådana i verksamhet varande folkhögskolor i riket, som visat sig gagneliga och af Kongl. Maj:t pröfvades vara i behof af dylikt understöd, under vilkor att landsting, kommuner eller enskilde, hvar för sig eller gemensamt, bidroge med ett belopp, sammanlagdt motsvarande minst dubbla summan af statsbidraget, hvilket sistnämnda dock ej finge öfverstiga 2,000 Rdr årligen till hvarje skola, samt att berättelse öfver skolans verksamhet årligen skulle af dess styrelse så väl till Kongl. Maj:t som till vederbörande landsting ingifvas; har Eders Kongl. Maj:t meddelat samtliga länsstyrelserna till vederbörandes förständigande föreskrifter angående iakttagelserna för vinnande af delaktighet i berörda anslag; och då ansökningar om bidrag af dessa medel icke äro att införfänta förr än under instundande vår, och således nu icke lär kunna beräknas, till hvilket belopp anslag för detta ändamål kan under år 1874 erfordras; får jag underdånigst hemställa, att Eders Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att till understöd för dylika bildningsanstalter under nästkommande år anvisa ett extra anslag till lika belopp med det för innevarande år beviljade, eller 10,000 Rdr, att utgå under omförmälda vilkor.

Anslag till folkhögskolor.

21:o.

Anslag till
nybyggnader
för Veterinär-
institutet m. m.

I en till Riksdagen den 18 Januari 1867 aflåten proposition angående ordnande af veterinärväsendet i riket föreslog Kongl. Maj:t, bland annat, att för uppförande af nya byggnader vid Veterinärinstitutet i Stockholm måtte beviljas 390,000 Rdr, hvartill kostnaden för omförmälda byggnader enligt upprättade ritningar blifvit uppskattad efter afdrag af det till 96,000 Rdr beräknade försäljningspriset å östra delen af Veterinärinstitutets tomt i kvarteret Krabaten, samt att den återstående delen af Institutets sistnämnda tomt finge, i enlighet med gjordt anbud, till »Abraham Rydbergs stiftelse» afträdas i utbyte mot stiftelsens tomt i kvarteret Edelmau mindre, som då, sammanlagd med Institutets tomt i samma kvarter, komme att utgöra Institutets nya område, der byggnaderne skulle uppföras; men denna framställning, som öfverensstämde med det af komiterade för veterinärväsendets ordnande afgifna förslag, blef, enligt hvad Riksdagens underdåniga skrifvelse den 8 Maj 1867 innehåller, icke af Riksdagen bifallen, hufvudsakligen på följande skäl. Då Sundhetskollegium och Landbruksakademien förordat Institutets förläggande utom hufvudstaden i dess närmaste grannskap, och då utanför någon af tullarne å Ladugårdslandet Kronan tillhörig mark borde kunna för ändamålet upplåtas, skulle genom Institutets ordnande derstädes betydlig besparing i anläggningskostnaden uppstå till följd deraf, att Institutets nuvarande vidsträckta tomter i sådant fall kunde försäljas. Befunnes åter Institutets förläggande utom staden vara förenadt med så väsentliga olägenheter, att dessa ej af fördelarne motvägdes, återstode dock Sundhetskollegii alternativt framställda förslag om läroanstaltens bibehållande på dess nuvarande plats, genom hvilket förslags antagande likaledes åstadkommes en betydlig kostnadsbesparing, som syntes förtjena afseende vida framför den förmenta olägenheten deraf, att Institutets särskilda lokaler blefve, såsom förut, af Grefgatan åtskiljda; hvarföre ock Riksdagen anhöll, att Kongl. Maj:t måtte låta närmare undersöka och utreda, huruvida icke Institutet, till besparing i kostnaderna, skulle kunna utan väsentliga olägenheter till någon plats vid hufvudstadens gräns förläggas, eller om icke, i annan händelse, Institutet skulle, utan byte med Rydbergska stiftelsens tomt, kunna på ändamålsenligt sätt anordnas å den nuvarande lokalen genom utvidgande och förändring af der befintliga byggnader.

I anledning häraf meddelades Veterinärinstitutets Direktion den 24 Maj 1867 nådig befallning att, i samråd med en af Öfverintendents-

embetet utsedd sakkunnig man verkställa undersökning om lämpligaste platsen för Institutet och låta uppgöra erforderliga kostnadsförslag. Vid de efterforskningar, som i följd häraf egde rum, ifrågasattes Institutets förläggande till någon af följande platser, nemligen: en åt Lifgardet till häst, öster om dess kasern, i kvarteret Terra nova större upplåten tomt; en annan tomt, som af samma regemente innehafves, belägen mellan Storgatan och Ladugårdslandsviken; den trakt af Ladugårdsgärdet, som är belägen gent emot de s. k. Tyskbagarebergen; lägenheten Ingemarshof, Kongl. Humlegården och en tomt i Ulrika Eleonora församling å det s. k. Grubbens gårde. Bland dessa platser ansåg Direktionen den förstnämnda tomten i kvarteret Terra nova större vara lämpligast och gjorde om dess upplåtande för ändamålet underdånig framställning, åtföljd af ritningar och kostnadsförslag. Efter vederbörandes hörande fann dock Kongl. Maj:t, vid ärendets föredragning den 5 Maj 1871, med afseende å hvad Chefen för Lifgardesbrigaden och Arméförvaltningen anfört om behovet af denna tomts användande för militära ändamål, frågan om dess begagnande för Veterinärinstitutet böra förfalla, och uppdrog åt Direktionen att med ytterligare förslag å lämplig plats för Institutets byggnader inkomma. Direktionen tog derefter de öfriga af förutnämnda platser i förnyadt öfvervägande; och emedan Ingemarshof ansågs hafva allt för aflägsset läge, tomten mellan Storgatan och Ladugårdslandsviken befunnits för inskränkt, samt platserna vid Grubbens gårde, gent emot Tyskbagarebergens genomsprängning och Humlegården blifvit för andra ändamål disponerade; och härtill komme, dels att, enligt hvad uppgjord planritning utvisade, Institutets förläggande i sin helhet endast å tomten i kvarteret Krabaten icke, i anseende till bristande utrymme derstädes, borde ifrågakomma, dels ock att Institutets bibehållande å dess nuvarande tomter, belägna i olika kvarter och skiljda genom en af trafiken ständigt upptagen gata, vore så olämpligt, att ett förslag i den syftningen icke heller kunde af Direktionen förordas, — har Direktionen, i underdånig skrifvelse den 6 sistlidne November, förmält sig fasthålla vid det i oförmälda nådiga proposition till 1867 års riksdag framställda förslag, hvarigenom Institutet skulle erhålla både särdeles lämpligt läge och tillräcklig areal, och mot hvars verkställande hinder icke heller nu mötte från styrelsens öfver Rydbergska stiftelsen sida. De till samma förslag hörande ritningar hade Direktionen låtit förändra genom vissa byggnaders förminskning, uppkommande deraf att endast Institutets föreståndare, de begge adjunkterna och instruktionssmeden samt de äldre, med den praktiska tjenstgöringen sysselsatte eleverna ansetts böra vid Institutet hafva bo-

städer. Icke desto mindre uppginge, i anseende till stegrade priser å byggnadsmaterialier och arbetslöner, kostnaderna för byggnadernes utförande, enligt arkitektens förslag, till 594,890 Rdr, derifrån dock borde afgå det enligt år 1864 verkställd värdering beräknade värdet, 96,000 Rdr, å östra delen af kvarteret Krabaten, i händelse att denna tomt del komme att föryttras, så att slutliga kostnaden för Veterinärinstitutets ordnande i kvarteret Edelman mindre komme att utgöra 498,890 Rdr. Direktionen, som i öfrigt åberopat det trängande behovet för Institutet att varda försedt med ändamålsenliga byggnader i stället för dess nuvarande olämpliga, otillräckliga och ytterst förfallna, har derfore i underdånighet hemställt, att till Riksdagen måtte göras nådig framställning, att det föreslagna utbytet af tomt med styrelsen för Rydbergska stiftelsen finge ega rum, och att till uppförande af byggnader för Veterinärinstitutet i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de sist-omförmälda förslagsritningarna måtte beviljas 594,890 Rdr, att utgå med en fjerdedel årligen under fyra år från och med år 1874.

Sedermera har, af förekommen anledning, Direktionen till plats för Veterinärinstitutet föreslagit tomterna med adressnummer 6 litt. b och c och en del af n:o 8 vid Ladugårdslands tullgata, eller n:is 11, 12 och en del af n:is 3 och 4 i kvarteret Vedbäraren samt en bakom samma tomter liggande del af lägenheten Djursborgs åker och Ladugårdsgärdet till Drottning Christinas väg. Enligt en af arkitekten i afseende å sistnämnda förslag uppgjord promemoria med situationskarta, skulle, om Institutets byggnader på denna plats uppfördes, byggnadssumman icke behöfva ökas; men som tomterna i kvarteret Vedbäraren måste för ändamålet exproprieras och den del af Djursborgs åkerjord, som borttoges, ersättas med annan jord, t. ex. bredvid den på andra sidan vägen från Ladugårdslands tull liggande och till Djursborg hörande trädgård, samt expropriationskostnaden torde uppgå till 30,000 Rdr och flyttningen af uthus vid Djursborg jemte uppodling af jordvederlaget m. m. till 10,000 Rdr, komme hela kostnaden att utgöra 634,890 Rdr, hvilken summa kunde minskas med värdet af Institutets nuvarande tomter, eller hela kvarteret Krabaten och tomterna n:is 1 och 2 i kvarteret Edelman mindre, uppskattade till 190,000 Rdr, hvarigenom statsverkets slutliga kostnad uppginge till 444,890 Rdr. För en byggnadstid af fyra år erfordrades, under första året 180,000 Rdr, andra året 175,000 Rdr, tredje året 175,000 Rdr och fjerde året 104,890 Rdr. Denna senast ifrågasatta byggnadsplats egde framför kvarteret Edelman fördelen af ett mycket större utrymme, hvarigenom inhägnader eller lyckor (paddock) för de sjuka djurens vistande i fria luften kunde er-

hållas; och komme Institutet på denna plats att hafva ett fritt och sundt läge vid samma gata, som för närvarande, samt, liggande i fonden af Grefgatan och synligt från Storgatan, vara lätt tillgängligt.

Att Veterinärinstitutets nuvarande byggnader nästan utan undantag äro sådana, att, om läroverket skulle i detta afseende förblifva i sitt gamla skick, dess verksamhet komme att förklamas, lärar få anses obestriddligt och inhemtas lätteligen genom ett besök derstädes. Behovvet af en genomgripande förändring derutinnan har ock blifvit af Kongl. Maj:t och Riksdagen erkänt.

Då fråga nu åter förekommit, att den plats, der Institutet för närvarande är beläget, skulle bibehållas, antingen inom begge kvarteren Edelman mindre och Krabaten, såsom nu är förhållandet och Institutets lärarekollegium äfven ifrågasatt, eller ock, på sätt Direktionen till en början föreslagit, endast inom kvarteret Edelman mindre, efter dervarande tomters tillökning genom utbyte med Rydbergska stiftelsens egendom i samma kvarter; får jag i underdånighet erinra, hurusom mot en sådan anordning blifvit anmärkt olämpligheten af en dylik inrättnings läge inom en tätt bebyggd stadsdel, på en plats, som icke lemnar erforderligt utrymme eller i öfrigt tjenlig lokal för sjuka djurs vistande i fria luften, men deremot, i synnerhet då nu mera den nedanföre anlagda Strandgatan nalkas sin fullbordan, bör kunna lämpligare till annat ändamål användas och genom försäljning i sinom tid inbringa en betydlig summa till förminskande af statsverkets utgifter för Institutets ordnande.

Hvad angår kostnaderna för de föreslagna platsernas bebyggande förekommer, enligt arkitektens tid efter annan gjorda beräkningar:

att byggnadernes uppförande i kvarteret Edelman mindre, efter förvärfvandet af Rydbergska stiftelsens tomt, hvilket byggnadsföretag år 1867 ansetts medföra en utgift af 390,844 Rdr, nu senast, i anseende till högre priser å materialier och arbetslöner, beräknats till 498,890 Rdr, allt efter afdrag af försäljningsvärdet å östra delen af kvarteret Krabaten, 96,000 Rdr;

att då, enligt arkitektens år 1867 gjorda förslag till nödiga nybyggnader och reparationer för den händelse att Institutet skulle kvarblifva å sina tomter på ömse sidor om Grefgatan, kostnaderna beräknats till 347,555 Rdr, utgifterna för en sådan anordning antagligen icke nu skulle, med ledning af skilnaden mellan de nyssnämnda begge kostnadsförslagen, kunna beräknas understiga 444,000 Rdr, i hvilket fall försäljning af någon Institutets tomt icke ifrågakomme; och

att genom Institutets förläggande till kvarteret Vedbäraren samt

delar af lägenheten Djursborg och Ladugårdsgärdet kostnadsbeloppet väl skulle uppgå till 634,890 Rdr, men genom försäljning af Institutets nuvarande tomter minskas åtminstone med 190,000 Rdr, eller till högst 444,890 Rdr.

Då jag äfven för min del omfattar den åsigten, att Veterinärinstitutet, om möjligt, bör flyttas från sin nuvarande olämpliga plats till en annan, helst belägen vid gränsen mellan Ladugårdslandet och Ladugårdsgärdet, icke för långt aflägsse från Lifgardets till häst och Svea Artilleriregementes stallar, och tillika så beskaffad, att der kan vinnas utrymme till inhägnader för sjuka djur;

då en sådan plats nu kan beredas å oförmälda tomter i kvarteret Vedbäraren jemte angränsande delar af Djursborg och Ladugårdsgärdet; och

då genom uppförande derstädes af Veterinärinstitutets byggnader enligt de senast upprättade och af Öfverintendentsembetet godkända ritnings- och kostnadsförslagen statsverkets utgifter för byggnadsarbetet m. m. skulle kunna minskas genom försäljning af Institutets nuvarande i synnerhet genom sin belägenhet värderika egendomar,

hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen

att, till uppförande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med sistnämnda ritningar, af nya byggnader för Veterinärinstitutet på tomterna n:is 11, 12 och delar af n:is 3 och 4 i kvarteret Vedbäraren samt der bakom liggande delar af lägenheten Djursborg och Ladugårdsgärdet till Drottning Christinas väg, bevilja ett extra anslag af 634,000 Rdr, och deraf nu anvisa 150,000 Rdr att under år 1874 i mån af behof utgå, samt

att Veterinärinstitutets nuvarande tomter i kvarteren Edelman mindre och Krabaten med der uppförda byggnader må, när de för Institutets behof icke vidare erfordras, på offentlig auktion försäljas och köpeskillingen därför till Riksgäldskontoret aflemnas.

22:o.

Anslag till anskaffande af originalmålningar af växter ur Sveriges flora och till utgifvande af zoologiska planscher.

Uti skrifvelse den 13 nästlidne November har Vetenskapsakademien underdånigst hemställt, att, enär det anslag af 1,200 Rdr, som Akademien under en längre följd af år fått uppbära till anskaffande af originalmålningar af växter ur Sveriges flora och till utgifvande af teckningar utaf zoologiska föremål, fortfarande vore i hög grad behöfligt i anseende till det allt mer växande antal planscher, hvilka Akademien

ärligen hade att bekosta till nödiga illustrationer af de för offentliggörande inlemnade naturhistoriska afhandlingar, Eders Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra nådig framställning om ifrågavarande extra anslags beviljande till samma belopp äfven för år 1874.

Till denna framställning får jag i underdånighet tillstyrka nådigt bifall.

23:o.

Som de extra anslag, hvilka vid nästlidna Riksdag blefvo för ändamål tillhörande Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-akademiens verksamhet anvisade, fortfarande äro till lika belopp behöfliga, på det att Akademien må kunna utan afbrott fortsätta sina arbeten och egna behörig omsorg åt de under hennes vård stående offentliga samlingar, får jag, med anledning af Akademiens i ämnet gjorda framställning, i underdånighet tillstyrka, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att äfven för år 1874 bevilja enahanda extra anslag, nemligen: till undersökning och beskrifning af fäderneslandets fornlemningar m. m. Rdr 5,000: —

till arvoden åt vetenskapligt bildade biträden vid ordnandet och vården af statens under Akademiens inseende ställda samlingar och till aflöning åt vaktbetjening vid samlingarnas offentliga förevisning Rdr 4,000: —
till utgifvande af planschverk öfver fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum samt öfver svenska sigill från medeltiden Rdr 2,000: —

Anslag till Vitterhets-, Historie- och Antiquitetsakademien.

24:o.

Uppå framställning af Musikaliska Akademien behagade Kongl. Maj:t till den år 1870 församlade Riksdagen aflåta nådig proposition om beviljande af statsanslag för åstadkommande af en ny byggnad för Akademien och det med henne förenade läroverk. Denna byggnad var afsedd att uppföras å nedre delen af Kronans tomt n:o 8 Blasiiholmen och kostnaden, enligt upprättade förslagsritningar, beräknad till en summa af 150,000 Rdr, hvilken skulle anskaffas genom ett af Akademien upptaget lån. Till ränta och amortering derå äskades ett årligt stats-

Anslag till nybyggnad för Musikaliska Akademien.

anslag af 7,000 Rdr, att utgå under så lång tid, som med användande tillika af de särskilda tillgångar, hvilka Akademien ansåg sig kunna bereda, erfordrades för lånets återbetalning. Emellertid förklarade Riksdagen sig icke kunna för det då varande och i den form, som för bidrag till den nya byggnaden blifvit ifrågasatt, bevilja det för ändamålet begärda anslaget.

Sedan Musikaliska Akademien härefter uti skrifvelse den 17 November 1871 underdånigst anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes i ämnet aflåta förnyad nådig proposition om upplåtande af en del af tomten n:o 8 i kvarteret Blasiiholmen för uppförande derå af en byggnad åt Akademien och hennes läroverk, äfvensom att Riksdagen måtte för detta ändamål bevilja ett anslag af 200,000 Rdr; så har Kongl. Maj:t den 9 Januari nästlidet år anbefallt Öfverintendentsembetet att, sedan Akademien till Embetet aflemnat uppgift å det utrymme, som i en nybyggnad för Akademien erfordrades, samt program öfver den inredning, som ansågs därför ändamålsenligast, till Kongl. Maj:t afgifva ritnings- och kostnadsförslag till en sådan byggnad, att uppföras å förenämnda tomtplats, med iakttagande att byggnadsplanen skulle så uppgöras, att kostnaden för byggnadens uppförande och inredning, hvilken i det först upprättade förslaget blifvit beräknad till 155,000 Rdr, icke af annan orsak komme i väsentlig mån att öfverstiga detta belopp, än för så vidt sådant kunde föranledas af då mera inträffad stegring i priser å materialier, ökade arbetslöner och dylikt.

Uti underdånigt memorial den 30 påföljande September har Öfverintendentsembetet anmält, att, efter emottagande af Akademiens yttrande i frågan, innefattande bestämmelser rörande dess tilltänkta byggnad, Embetet, med ledning i hufvudsakligaste delar af den planordning för byggnaden, som angifvits i Akademiens föregående projekt, upprättat nya förslagsritningar, hvilka Akademien, enligt skrifvelse den 26 i sistnämnda månad, funnit sig böra för sin del godkänna, dock med uttrycklig önskan, att vid byggnadsarbetets utförande måtte komma under öfvervägande och beaktas nedan anförda erinringar, i den mån sådant kunde ske utan att den för byggnaden beräknade kostnadssumma 190,691 Rdr derigenom öfverskredes, nemligen:

att med antagandet af förslaget till byggnadens uppvärmning medelst cirkulerande vatten, i stället för det af Akademien föreslagna system med ångkaloriferer och vexelvis uppvärmd luft, syntes böra anstå för närmare utredning af det ena eller andra systemets företräde;

att borttagandet af höjdutrymmet å vinden öfver musiksalen kunde blifva hinderligt för anläggande af beräknade lufttrummor för ventilationen;

att ljudafledning mellan våningarna syntes vara i projektet förbisedd;

att, då musiksalens höjd blifvit minskad med tre fot, det syntes angeläget att, på det klangeffekten ej måtte ytterligare skadas, det dekorativa i salen utfördes endast medelst färger;

att vaktmästarens bostad jemte de två deröfver befintliga lektionsrummen, för hvilka inskränkning i utrymmet blifvit föreslagen, syntes böra vid utförandet återställas till dimensionerna af den ursprungliga planen, dervid jemväl öfriga snärre afvikelser från samma plan kunde få beaktas; samt

att den föreslagna stallbyggnaden till bostället för Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena, derest den komme att utföras så nära akademibyggnaden, som ritningen upptoge, skulle menligt inverka på dagern i biblioteksrummen och qvartettsalen.

Beträffande dessa erinringar har Öfverintendentsembetet, med öfverlemnande af de upprättade nya ritningarna jemte tillhörande kostnadsförslag, i underdånighet hemställt, att, derest byggnaden komme till utförande, Embetet måtte varda bemyndigadt att, i likhet med hvad i dylika fall tillförne egt rum, efter samråd med Akademien vidtaga de jemkningar i afseende på byggnadsplanen, som, utan att öka förslagskostnaden, kunde föränledas, vare sig af Akademiens gjorda anmärkningar eller af andra under byggnadsarbetet sig företeende omständigheter. I fråga åter om den beräknade förslagskostnaden har Öfverintendentsembetet anfört, att, ehuru från föregående projekt måst uteslutas en våning till minskning af kostnaden, denna senare likväl i anseende till den nu mera inträffade betydliga stegring i pris å byggnadsmaterialier och arbetslöner, särdeles hvad angår jernarbeten och deribland apparaten för byggnadens uppvärmning, uppginge:

för sjelfva byggnaden till	162,585. —
och för nedannämnda anordningar, hvilka, då de måste ske samtidigt med murarnes uppdragande, ej kunde från förslaget skiljas, nemligen värme- och ventilationsapparat	24,000. —
samt gas- och vattenledning	4,106. —

tillsammans Rdr 190,691. —

Vidkommande slutligen den förändrade anordning af de å ifrågasvarande tomt nu befintliga uthus, tillhörande förenämnda ministerboställe, med flere byggnader, som af akademiehusets förläggande å tomten blefve en följd, har Öfverintendentsembetet anmält, att, sedan

Riksmarskalksenbetet uti skrifvelse den 14 Oktober 1871 meddelat, att den å tomten hittills varande fateburen komme att derifrån bortflyttas, och efter det Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena i skrifvelse den 18 sistlidne September förklarar, att han för sin del icke hade något att invända mot den föreslagna förändringen af ministerboställets uthuslägenheter, något hinder för akademibyggnadens uppförande å tomten i berörda hänseenden ej vidare förefunnes.

Musikaliska Akademiens behof af en särskildt för dess verksamhet afpassad lokal har blifvit framhållet i Akademiens underdåniga skrifvelse den 28 Maj 1869, som närmast föranledde Kongl. Maj:ts proposition i ämnet till 1870 års Riksdag. Akademien anförde deruti, bland annat, att hennes dåvarande (ännu bibehållna), enskild person tillhöriga lokal, äfven om densamma kunde få af Akademien vidare förhyras, i allt fall icke vore lämplig, enär utrymmet för Akademiens läroverk vore otillräckligt, rummen mestadels små och i öfrigt, så väl i akustiskt hänseende som med afseende på deras inbördes belägenhet, otjenliga såsom lektionsrum, och denna lokal icke heller lemnade Akademiens dyrbara bibliotek och instrumentsamling tillräckligt skydd mot eldfara. Afhjelpandet af dessa betydliga olägenheter, hvilka i hög grad inverkade hämmande på den magtpåliggande verksamhet, Akademien genom sitt läroverk hade att utöfva, ansågs icke kunna ske annorledes än genom Akademiens inrymmande i egen, för ändamålet inredd och centralt belägen lokal.

Kongl. Maj:t fann ock Akademiens i dessa hänseenden särdeles ogymsamma ställning och hennes förtjenstfulla verksamhet för höjande af den musikaliska bildningen i landet påkalla bifall till den underdåniga framställningen; och då Riksdagen i sitt svar å den nådiga propositionen, såsom grund för beslutet att icke bevilja det äskade anslaget, åberopat endast den form, som för bidrag till den nya byggnaden blifvit ifrågasatt, eller årligt anslag för amortering af byggnadskostnaden, torde kunna antagas, att äfven Riksdagen funnit behofvet af nybyggnaden nöjaktigt utredt. Härtill kommer, att fråga nu mera uppstått om påbyggnad af det hus, der Akademien för ett år i sender förhyr sin lokal, hvilken under ett sådant arbete icke kan bibehållas, och som för öfrigt tvifvelaktigt är, huruvida för Akademien användbar lokal finnes annorstädes att tillgå, när den nuvarande af nyssnämnda eller annan anledning måste lemnas, saknas icke skäl att befara, att Akademien inom kort kan, i brist på utrymme, komma i den ställning, att hennes och läroverkets verksamhet måste upphöra, derest icke Akademien sättes i tillfälle att förfoga öfver en egen byggnad.

Under sådana förhållanden och enär enligt de senast upprättade ritningarna byggnaden blifvit beräknad till endast sådan storlek, som är erforderlig för att lemna det nödvändiga utrymmet för Akademien och Konservatoriet, anser jag mig föranlåten tillstyrka, att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen att, för uppförande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de hos Öfverintendentsembetet utarbetade ritningarna af en byggnad för Musikaliska Akademien och hennes läroverk å Kronans tomt n:o 8 i kvarteret Blasiiholmen, bevilja ett extra anslag af 190,000 Rdr och deraf anvisa 100,000 Rdr att under år 1874 i mån af behof utgå.

25:o.

Uti underdånig skrifvelse den 18 sistlidne November har Serafimerordensgillet, beträffande det till hospitalsfondens förstärkande för år 1874 erforderliga extra statsanslag, anført: att de af en sällspord stegring i den industriella verksamheten tillika med sistlidna års i vissa delar ogynnsamma skörd föranledda högre priser å lifsförnödenheter och de flesta öfriga varor samt ökade arbetslöner otvifvelaktigt förorsakade, att hospitalens utgifter för innevarande år, ehuru de, då staterna för samma år ännu ej blifvit till fullo uppgjorde, icke kunde till siffran bestämmas, komme att med omkring 25,000 å 30,000 Rdr öfverstiga hospitalens för år 1872 beräknade statssumma; att en annan och mera stadigvarande orsak till högre förvaltningskostnad under kommande år läge i den af högsta behof påkallade utvidgning af sjuksjukvården, som egt rum genom öppnandet sistlidna höst af Göteborgs nya hospital, hvarest patientantalet, som vid det gamla hospitalet utgjorde 67, redan uppginge till 100 och antagligen före utgången af innevarande år komme att uppnå det för hospitalet beräknade maximum, eller 150, af hvilka de flesta vore fattige, i följd hvaraf afgiften för dem till hospitalet motsvarade endast en ringa del af kostnaden för deras föda och beklädnad; samt att persedelutredningen vid nämnda nya hospital, hvilken under förut varande gynnsamma prisförhållanden antagits kunna bestridas med 45,000 Rdr, men hvartill sistlidna års Riksdag anvisat endast 40,000 Rdr, befunnits hafva kostat omkring 55,000 Rdr; hemställande Serafimerordensgillet, att, enär således flera anledningar förefunnes till antagande, att redan under närmaste framtid hospitalsfondens inkomster icke skulle motsvara dess utgifter, Eders Kongl. Maj:t måtte täckas föreslå Riksdagen att till hospitalsfondens understödjande för år 1874 anvisa ett extra anslag af minst 130,000 Rdr; — och tillstyrker jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t

*Anslag till
hospitalsfondens
understödjande.*

behagade för omförmälda ändamål af Riksdagen äska ett extra anslag af 130,000 Rdr, att i mån af behof utgå under år 1874.

26:o.

Anslag till den i Sköfde inrättade vårdanstalt för sinnesslöa barn.

Sedan nästlidna års Riksdag, lika med två föregående riksdagar, anvisat statsanslag af 2,500 Rdr till den i Sköfde befintliga vårdanstalt för sinnesslöa barn, under vilkor att två elever der skulle åtnjuta fri undervisning och vård, har föreståndarinnan för nämnda anstalt Emanuela Carlbeck hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit att, på enahanda vilkor som hittills, jemväl under nästkommande år få för detta ändamål åtnjuta lika stort understöd af allmänna medel; och har Serafimerordensgillet uti häröfver infordradt, den 29 sistlidne Oktober afgifvet underdånigt utlåtande meddelat, att vid det besök, som Generaldirektören för hospitalen i riket under nästförtgångne Augusti månad gjort vid anstalten, denna befunnits i alla afseenden väl handhafd, och att 5 elever der åtnjöte fri undervisning och vård, samt att till sistberörda tid under 1872 inkommit icke mindre än 30 ansökningar om inträde, af hvilka förhållanden sig visade så väl det fortfarande behofvet af en dylik anstalt som äfven det förtroende densamma åtnjöte, hvarföre ock Ordensgillet förmålt sig ega all anledning att till ifrågavarande underdåniga ansökning tillstyrka nådigt bifall.

Med hänseende till hvad sålunda blifvit anfördt, tillstyrker äfven jag, att Eders Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen göra nådig framställning, att till understöd för omförmälda anstalt för sinnesslöa barn måtte, under samma vilkor som hittills, beviljas jemväl för år 1874 ett extra anslag af 2,500 Rdr.

27:o.

Anslag till föreningen för sinnesslöa barns vård.

Uti en den 25 sistlidne November till Eders Kongl. Maj:t ingifven ansökning har styrelsen för Föreningen för sinnesslöa barns vård i underdånighet anført: att, sedan några i hufvudstaden boende personer, manade af det allt mera kända behofvet af en större verksamhet för de sinnesslöa barn, som ofta uppväxte utan någon ändamålsenlig vård i hemmen, i slutet af år 1868 bildat en förening, kallad »Föreningen för sinnesslöa barns vård», i ändamål att inom fäderneslandet verka för sådana barns uppfostran till medvetna och nyttiga medlemmar i samhället, föreningen den 30 September 1869 konstituerat sig och antagit ännu gällande stadgar, hvarefter och sedan till föreningen sig slutit ett ej ringa antal ledamöter, bestående af medborgare ur alla samhälls-

klasser i alla delar af riket, föreningen genom utfärdade adresser till allmänheten lyckats inom en ganska kort tid, med tillägg af de frikostiga bidrag, som ingått från konungahusets alla medlemmar, insamla en summa af 9,449 Rdr 85 öre; att den drygare anparten af detta belopp i första rummet användts till understöd för det då redan inrättade idiothemmet i Sköfde, men den återstående delen bestämts för grundandet af en omedelbart under föreningens styrelse stående skola i hufvudstaden för sinnesslöa barn; att i Maj månad 1870 denna skola börjat sin verksamhet uti en förhyrd lokal och med ett elevantal, som inom sistnämnda års slut uppgått till 8; att allt jemt inkommande inträdesansökningar emellertid gjort behovet af en utvidgning i skolans verksamhet allt mera påkallad, med anledning hvaraf och sedan föreningen af den då mera upphörda Stockholms fruntimmersförening för barnavård fått emottaga en donation af 7,477 Rdr 68 öre, för föreningens räkning inköpts egendomen n:o 16 vid Norrtullsgatan; att efter vidtagna nödiga reparationer inom nämnda egendom platser med full utredning blifvit anordnade för 16 elever, men att lokalen ytterligare medgäfvit rum för 4 elever; att hittills högsta elevantalet varit 15, hvilka vårdats af en utaf föreningens styrelse tillsatt föreständarinna, biträdd af tre tjenarinnor, hvarjemte en gårdsdräng skött trädgården samt undervisat barnen i utarbeten och, med biträde af skomakare och skraddare, i slöjder; att afgiften i ett för allt, utom kläder och skodon, utgått med 400 Rdr för året, men att vid skolan jemväl funnits två friplatser, bildade, den ena af en årlig gåfva af en af hufvudstadens affärsmän och den andra genom den ofvannämnda af Stockholms fruntimmersförening för barnavård gjorda donation, hvarförutan ömmande omständigheter nödgat föreningens styrelse att emot half årsafgift intaga en del elever; samt att, ehuru allmänhetens fortfarande välgörenhet och deltagande uppehållit skolans ekonomi i fullt tryggad ställning, de sökandes medellöshet gång efter annan tvingade styrelsen att afslå nya ansökningar, och att hon äfven genom sina noga begränsade tillgångar hämmades i sin verksamhet för skolans ändamålsenliga utveckling; och har styrelsen, med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt, hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit, det Eders Kongl. Maj:t täcktes för berörda ändamål af statsmedel anvisa ett anslag af 2,000 Rdr årligen, emot vilkor att inom skolan upptoges 20 elever och två nya friplatser öppnades.

I häröfver infor dradt underdånigt utlåtande har Serafimerordensgillet, under åberopande af hvad Gillet förut i afseende å den likartade inrättningen i Sköfde yttrat om behovet och ändamålsenligheten af dylika enskilda vård- och undervisningsanstalters upprättande

och understödjande, hvarigenom ock statens utgifter för ifrågavarande vaulottade barns uppfostran blefve mindre, än om staten skulle öfvertaga så beskaffade skolor, hemställt, att då den i Stockholm af bemälda förening anlagda vårdanstalten syntes vara i alla afseenden väl ordnad och de personer, som utgöra dess styrelse, äfven lemnade säkerhet för dess framtida ändamålsenliga verksamhet, den underdåniga ansökningen måtte bifallas.

I anledning häraf tillstyrker jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att till understöd åt omförmälda i Stockholm befintliga vård- och undervisningsanstalt för sinnesslöa barn bevilja för år 1874 ett extra anslag af 2,000 Rdr, under förbehåll att der vårdas minst 20 elever och ytterligare två friplatser utöfver de begge nuvarande öppnas.

28:o.

Anslag till sjukhemmet för spetälske i Jerfsö.

Sedan Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gefleborgs län uti underdånig skrifvelse den 25 sistlidne Oktober hemställt, det Eders Kongl. Maj:t täcktes till näst sammanträdande Riksdag aflåta nådig proposition om beviljande af ett anslag till samma belopp, som senast erhållits, eller fyra tusen riksdaler, att under år 1874 utgå såsom understöd för det i Jerfsö inrättade sjukhemmet för spetälske, under vilkor att länets landsting för samma ändamål bidroge med minst lika stort belopp; så har Eders Kongl. Maj:ts Sundhetskollegium uti häröfver inforradt, den 31 nästlidne Oktober afgifvet underdånigt utlåtande anført, att, enligt ingången rapport för år 1871, de spetälskes antal i Helsingland vid början af nyssnämnda år uppgått till 86, nemligen 50 män och 36 qvinnor, men att 10, af hvilka 4 män och 6 qvinnor, under året tillkommit, så att antalet anmälda sjukdomsfall uppgått till 96; att af dessa blifvit afförda 8 personer, 7 män och 1 qvinna, som döde samt 1 såsom i förteckningarna oriktigt uppförd, så att vid årets slut ännu 87, eller 1 mera än vid årets början, kvarstodo såsom fortfarande lidande af sjukdomen; att af samtliga antecknade sjuke 69 upptagits såsom arbetsföre, hvaremot 27 varit oförmögne till arbete; att under år 1871 såsom lidande af spetälska inalles 15 personer, nemligen 7 män och 8 qvinnor, å sjukhemmet vårdats, och af dessa utgått 3 personer, 1 man och 2 qvinnor, såsom friska eller förbättrade, 1 affidit och 11 öfverförts såsom qvarliggande å anstalten till år 1872; samt att, utom de å anstalten vårdade sjuke, 17 personer anmäls till intagning, utan att kunna i brist på erforderliga medel emottagas, enär det för anstalten under nämnda

är beviljade lägre anslag af endast 3,000 Rdr från staten och samma summa från länet ej medgifvit intagande och vårdande af ett större antal sjuke. Och då af hvad sålunda blifvit anfördt framginge, ej mindre att sjukdomen spetälska inom Helsingland fortfarande egde stor spridning, än ock att nya sjukdomsfall allt jemt tillstötte, och, i likhet med hvad Kollegium förut i underdånighet yttrat, staten ej borde undandra sig att medverka till hämmandet eller lindrandet af denna svårartade sjukdom, hvarom här vore fråga, samt de sjukas intagning och vård på en väl ordnad anstalt utgjorde en af de förnämsta åtgärderna i berörda afseende, hvartill slutligen komme att det begärda anslaget ej kunde anses för högt tilltaget, om anstalten skulle kunna utveckla den verksamhet, hvaraf den nu i sitt fulländade skick borde vara märktig, har Kollegium till ifrågavarande framställning tillstyrkt nådigt bifall.

Lika med Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Sundhetskollegium hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen att för omförmälda ändamål bevilja ett extra anslag af 4,000 Rdr, att år 1874 utgå under förut stadgade förbehåll.

29:o.

Då för tillsyn och vård af den i Nationalmuseum inrymda och under Museiintendentens inseende ställda Lifruskammaren erfordras, liksom under innevarande och de närmast föregående åren, äfven för år 1874 ett anslag af 600 Rdr, hemställer jag i underdånighet, det täcktes Eders Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att för samma ändamål anvisa nämnda belopp, att jemväl under år 1874 såsom extra anslag utbetalas.

Anslag till Lifruskammaren.

30:o.

I anledning af Svenska Fornskriftsällskapets underdåniga ansöknings och med åberopande af de skäl, som föranlett Kongl. Maj:t att till föregående Riksdagar göra nådig framställning om medels anvisande till inlösen för statens räkning af 300 exemplar utaf Sällskapets årligen utgifna arbeten, får jag i underdånighet tillstyrka, att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen att för enahanda ändamål ställa till Eders Kongl. Maj:ts disposition jemväl för år 1874 ett extra anslag till samma belopp, som tillförne anvisats, eller 1,050 Rdr.

Anslag till Svenska Fornskriftsällskapet.

31:o.

Anslag till fortsatt utgifvande af arbetet »Svenska språkets lagar».

F. d. Kongl. Bibliotekarien J. E. Rydqvist har, under förmlan att af hans arbete »Svenska språkets lagar» ett nytt band, det femte, omfattande ordbildningen med inbegrepp af partiklarne, kunde, om ej oförutsedda hinder mötte, blifva färdigt att under loppet af innevarande år läggas under pressen, i underdånighet anhållit, det Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta framställning om fortsatt beviljande af det statsanslag, som nu är anvisadt för utgifvande af nämnda språkverk; och får jag, under erinran om grunderna för de förut gjorda nådiga framställningar om ifrågavarande arbetes understödjande, underdånigst tillstyrka, att Eders Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att till fortsatt utgifvande af »Svenska språkets lagar» anvisa på extra stat för år 1874 ett lika anslag, som förut beviljats, eller 1,500 Rdr.

32:o.

Anslag till e. o. Professoren C. G. Malmström för ett historiskt arbete.

Under åberopande af den redogörelse, som i det vid Kongl. Maj:ts nådiga proposition till sistlidna års Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof bilagda Statsrådsprotokoll öfver Ecklesiastikärenden finnes intagen i fråga om det arbete, »Sveriges politiska historia från Konung Carl XII:s död till statshvälfningen 1772», hvarför anslag beviljats e. o. Professoren C. G. Malmström, får jag nu, — då detta lika förtjenstfulla som mödosamma och innehållsrika arbete icke kan, i anseende till de dermed förenade vidlyftiga arkivforskningar och kritiska undersökningar, fullbordas under innevarande år, och, om författaren skall komma i tillfälle att, oförhindrad af de honom såsom universitetslärare eljest åliggande göromål, åt detta verk egna tid och krafter odelade, äfven för år 1874 erfordrar understöd af statsmedel, — i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t behagade göra framställning till Riksdagen, att för nyssnämnda ändamål måtte anvisas åt e. o. Professoren Malmström ett extra anslag till samma belopp som tillförne, eller 2,500 Rdr, att under år 1874 utgå.

34:o.

Angående pension på Allmänna Indragningsstaten åt Vaktmästaren A. Magnusson.

Vaktmästaren vid Ecklesiastikdepartementets Expedition Anders Magnusson har hos mig anhållit, att han, som en längre tid varit af sjuklighet urståndsatt att vaktmästaresysslan sjelf bestrida, måtte erhålla entledigande derifrån, om pension kunde honom beredas.

Magnusson, hvilken är född år 1820, blef, efter någon tids tjänstgöring såsom extra ordinarie vaktbetjent, den 20 Mars 1858 af dåvarande Chefen för Ecklesiastikdepartementet förordnad att bestrida en vaktmästaretjänst vid nämnda Expedition och är nu den äldste af de der anställda två ordinarie vaktbetjente samt åtnjuter enligt stat årlig lön af 600 Rdr. På grund af sjuklighet har emellertid Magnusson från den 15 Februari 1867 varit tjänstledig, under hvilken tid, med undantag af två månader, Magnusson såsom bidrag till vikaries aflönande afstått en fjerdedel af lönen, hvaraf han således sjelf uppburit endast 450 Rdr. Magnussons sjuklighet, hvilken enligt vederbörligt läkarebetyg består i kronisk lungsjukdom (tuberculosis pulmonum) och äfven för framtiden sätter honom ur stånd att bestrida den honom vid Departementets Expedition åliggande tjänstgöring, har i afseende å upppassningen derstädes vållat flera olägenheter, i synnerhet till följd af svårigheten att för honom anskaffa vikarie, enär denne icke kunnat för sin tjänstgöring påräkna större ersättning än, förutom den del af lönen Magnusson varit skyldig afstå, derutöfver af andra statsmedel, enligt Kongl. Maj:ts beslut, 150 Rdr, eller tillhoppa 300 Rdr årligen, motsvarande halfva lönen, hvilken ersättning är allt för ringa i förhållande till den vikarien tillhörande dagliga tjänstgöring. De försök, Magnusson under tiden vid två särskilda tillfällen beredvilligt gjort att vid denna tjänstgöring biträda, hafva äfven måst i anseende till hans sjuklighet afbrytas och lära icke vidare kunna ifrågakomma.

Vid sådant förhållande anser jag utväg böra beredas för denna vaktmästaresysslas förseende med tjänstbar ordinarie innehafvare i Magnussons ställe; och då denne, som icke uppfyllt de för åtnjutande af pension från Civilstatens pensionsinrättning stadgade villkor, under sin tjänstgöring på ett ordentligt och i allo hedrande sätt fullgjort sina åligganden och icke kan, i anseende till sina, genom vederbörande kyrkoherdes intyg styrkta, knappa omständigheter, lemna de med vaktmästaresysslan följande löneinkomster utan annat understöd till uppehälle för sig och sin familj, bestående af hustru och sex barn, af hvilka tre minderåriga, tillstyrker jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:ts täcktes föreslå Riksdagen, att Magnusson må uppföras å Allmänna Indragningsstaten till åtnjutande från och med månaden näst efter den, då han från vaktmästaresysslan varder entledigad, af en mot tre fjerdedelar af hans lön svarande årlig pension af 450 Rdr.

35:0.

Anslog till emeritilöner vid Universiteten i Upsala och Lund.

Uti underdånigt memorial den 5 December 1872 har Kanslers-embetet för rikets båda universitet gjort framställning derom, att universitetens professorer och adjunkter äfvensom vid hvaradera universitetet bibliotekarien och räntmästaren måtte förklaras berättigade att, om de efter uppnådda 65 lefnadsår gjorde ansökan om afsked, varda för åtnjutande af pension å Allmänna Indragningsstaten uppförde; hvarjemte Kanslersembetet, för den händelse att Eders Kongl. Maj:t icke skulle finna skäl att gilla detta förslag, i underdånighet hemställt, att nådig proposition måtte till Riksdagen aflätas om beviljande för hvaradera universitetet af åtminstone två nya emeritilöner för professorer, till beloppet lika med de nuvarande ordinarie lönerna vid universitetet i Upsala, eller 4,500 Rdr, samt af en emeritilön för adjunkter, till belopp af 2,500 Rdr, att utgå då behörige sökande sig dertill anmälde.

Till stöd för denna framställning har Kanslersembetet anført, att den verksamhet innehafvaren af ett professorsembete vid universiteten hade att utöfva, vore i hög grad ansträngande och mödosam, enär, för att ej tala om den andel han borde taga i förvaltningen af de ekonomiska angelägenheterna vid det universitet, der han vore anställd, och den tid han såsom ledamot af det akademiska konsistorium måste använda för ärenden, hvilka ej stode i omedelbart sammanhang med hans lärarekall, han hade att åt den studerande ungdomen meddela en efter olika behof lämpad, men alltid i jemnhöjd med vetenskapens utveckling stående enskild eller offentlig undervisning, att examinera de unge män, hvilka inom fakulteterna sökte lärda grader eller anmälde sig till afläggande af prof på de insigter, hvilka såsom vilkor för inträde i statens tjänst äro föreskrifna, och att, för att värdigt och väl uppfylla alla dessa viktiga åligganden, sjelf städse hålla sig förtrogen med de många stora frågor, som till lösning framställas af den vetenskap, åt hvars odlande han sig egnat. För en nitisk lärare innefattade allt detta en arbetsdryg uppgift, som han väl kunde motsvara, så länge själen bibehölle sin spänstighet och kroppen sin fulla styrka, men som lätt kunde blifva honom öfvermäktig, då vid en framskriden ålder verksamhetsförmågan aftoge. Att draga sig undan och lemna rum för friska krafter blefve då för honom ett behof, och beredandet af tillfälle dertill från statens sida lika mycket en erkänslans gärd för det goda han i sin tid förmått till allmänt gagn uträtta, som en välberäknad åtgärd för vården af de bildningens stora intressen, hvilka den

verkliga kulturstaten alltid måste omsorgsfullt tillgodose och aldrig kunde saklöst med likgiltighet behandla.

Emeritilöner, tillgängliga för professorer vid universiteten, då ålder och dermed enligt naturens ordning följande bräcklighet erinrade dem om minskad förmåga, utgjorde det medel, hvarigenom staten sökt vårda sina intressen i nämnda hänseende. Erfarenheten ådagalade emellertid, att förhållandet med dem, sådant det nu vore ordnad, icke fullt motsvarade det viktiga ändamålet. Emeritilönerna voro i början endast två vid hvardera universitetet, till dess år 1840 antalet fördubblades, dock så att de nya emeritilönerna blefvo till beloppet något mindre än de ordinarie lönerna vid Upsala universitet, eller 4,300 Rdr. Samtliga dessa pensioner vore förbehållna universitetets professorer, bibliotekarier och räntmästare, hvaremot för adjunkterna några sådana icke funnes. Om allt detta kunde anses någorlunda tillfredsställande för mer än tretio år tillbaka, hade dock förhållandena sedan dess väsentligen förändrats. Antalet af universitetets lärare hade under denna tid betydligt stigit, och ehuru det på presterskapets privilegier grundade samband mellan kyrkan och universiteten, i följd hvaraf lärarne vid de senare egde rätt till beräkning af tjänstår och befordran till beställningar inom den förre, ännu egde bestånd i lag, toges likväl tillämpningen deraf nu mera jemförelsevis ganska sällan af dem i anspråk. Det torde väl ock nu ur flere viktiga synpunkter kunna sättas i fråga, huruvida, med undantag för hvad anginge de teologiska lärareplatserna, de äldre åsigterna i detta hänseende vore att föredraga framför dem, som i en nyare tid allt mer faktiskt framträdde. En följd af här antydda förhållanden vore emellertid, att universitetslärarne vida oftare än tillförne måste qvarstadna vid sina lärostolar, ehuru ålder och aftagande krafter skulle göra dem benägna att afträda, om tillräckligt antal emeritilöner vore att tillgå eller tillfälle på annat sätt vore dem beredt att efter afskedstagandet förblifva i åtnjutande af en för deras tarfliga berguing nödig och mot deras lefnadsvanor någorlunda svarande inkomst. Sammanräknadt vid båda universiteten funnes för det närvarande tio professorer, som uppnått 65 års ålder, och bland desse sju, hvilkas ålder öfverstege 70 år. En bland dem hade till och med uppnått en ålder af 77, en annan af 76 år. Då nu alla emeritilöner redan vore upptagna, hade, då någon af desse åldrige, under åberopande af framskridna lefnadsår och styrkt sjuklighet, sökt och ej kunnat förvägras tjänstledighet, den hans lärostol tillhörande undervisning m. m. kunnat endast sålunda uppehållas, att yngre akademiske lärare, företrädesvis en adjunkt, der sådan för läroämnet funnits, blifvit dertill förordnad utan rätt till någon ersättning.

Att sådana ofta återkommande ombyten af lärare eller vikarier icke vore med omsorgen om undervisningens och examinationsväsendets jemna och ändamålsenliga gång väl förenliga, fordrade ej en vidlyftig bevisning. Blott om några få dermed sammanhängande omständigheter ville Kanslersembetet erinra. Då ett ämne hade den omfattning, att för undervisningens bestridande i detsamma både professor och adjunkt toges i anspråk, vore det klart, att adjunkten icke kunde, jemte sin egen tjänstgöring, bestrida äfven professors, utan att undervisningen skulle lida, särdeles då ej tillfälligtvis en docent funnes, som dervid kunde biträda. I alla händelser förlorade adjunkten derigenom den tid för egna studier och vetenskapligt arbete, som skulle göra honom skicklig att en gång blifva sin vetenskaps främste målsman vid universitetet. Exempel saknades därför icke, att adjunkter, som börjat sin akademiska bana med lofvande utsigter för dem sjelfva och vetenskapen, under en lång följd af år varit så upptagne af en dem egentligen icke åliggande tjänstgöring, att de slutligen, då befordran för dem kunnat komma i fråga, fått stå tillbaka för yngre män, hvilka mera odeladt kunnat egna sin tid åt egna studier och derigenom blifvit satte i tillfälle att för det lediga professorsembetet aflägga mera lysande prof. Det vore ock klart, att ju oftare och för ju längre tid en adjunkt förpligtades att utan ersättning vikariera för en professor, som efter naturens ordning borde få afgå, men derom icke kunde göra ansökan, utan att för sin återstående lifstid uppoffra en nödig inkomst, desto mera måste en ofullständigt ordnad pensionering verka nedtryckande tillbaka äfven på den, som under obestämd tid skulle bestrida en annans tjänst, utan att få åtnjuta de löneförmåner, som för dess samvetsgranna handhafvande ansetts billiga och befogade. Följden häraf måste blifva och hade äfven visat sig vara, att unge män med framstående skicklighet, hvilka för universitetet kunnat blifva till gagn och prydnad, öfvergifvit den akademiska lärarebanan, för att på annat håll söka en deras framtida utkomst mera betryggande verksamhet.

Det antydda missförhållandet visade sig således, ur hvilken synpunkt det än betraktades, fordra ett skyndsamt afhjelpande, och som, enligt hvad erfarenheten ådagalagt, omständigheterna kunde leda derhän, att adjunkter obefordrade uppnådde en ålder, vid hvilken frågan om befordran för dem måste förfalla, borde det anses med billighet och de allmänna grunderna för afsked med pension öfverensstämmande, att äfven de vid ordnandet af denna grundlaga, för universitetet och det vetenskapliga sträfvandet inom fäderneslandet ytterst viktiga angelägenhet blefve ihågkomne.

För min del finner jag de af Kanslerssemetet anförda skäl för medgifvande af rättighet för universitetsprofessorer att lika med civile tjänstemän erhålla pension från Allmänna Indragningsstaten vara behjertansvärda, och otvifvelaktigt är, att ett sådant medgifvande skulle lända universitetet till stort gagn; men då förslag, som ännu är på pröfning beroende, blifvit framställt om upphörande af pensionering å Allmänna Indragningsstaten för de civila embetsmän, hvilka nu dertill äro berättigade, synes den af Kanslerssemetet i nyssberörda hänseende väckta fråga för närvarande böra förfalla. Beträffande åter framställningen rörande nya emeritilöners beredande, torde det få betraktas såsom ett sällsynt undantagsfall, att en adjunkt vid universitetet i sådan egenskap uppnår den tjensteålder, att han enligt nu gällande grunder skulle vara till emeritilön berättigad, om sådan för honom finnes att tillgå; hvarföre och då förändrade förhållanden framdeles kunna göra det nu synnerligen starkt tryckande behovet af flera emeritilöner för professorer vida mindre kämbart, jag anser mig böra endast på det sätt tillstyrka bifall till Kanslerssemetets framställning i detta afseende, att jag underdånigst hemställer, det täcktes Eders Kongl. Maj:ts förslå Riksdagen att å Allmänna Indragningsstaten uppföra för hvardera universitetet ytterligare två nya emeritilöner å hvar för sig 4,500 Rdr, att i mån af behof disponeras för beredande af pensioner åt de vid universitetet *nu* auställde ordinarie professorer, hvilka *för närvarande* äro enligt gällande stadganden berättigade till åtnjutande af emeritilön.

36:o.

I underdånig skrifvelse den 31 Januari 1872 har Domkapitlet i Skara anført: att Adjunkten vid dervarande elementarläroverk Frans Wilhelm Michael Sjöberg, hvilken är född den 4 Oktober 1829 och, efter tjenstgöring från och med höstterminen 1858 till och med höstterminen 1862 såsom extra och vikarierande lärare, den 29 December sistnämnda år erhållit fullnakt på sin nuvarande tjänst, sedermera, efter det hos honom visat sig tecken till sinnesrubbing, åtnjutit tjänstledighet höstterminen 1868 och vårterminen 1869, åter tjenstgjort höstterminen 1869, men återfallit i sinnesförvirring, så att han från och med vårterminen 1870 icke kunnat sin tjent bestrida; att Sjöberg mot slutet af år 1870 intogs å centralhospitalet i Wadstena, hvarifrån han af sin förmyndare uttogs obotad sommaren 1871, och hade sedan dess varit

Angående pension för Lärverksadjunkten F. W. M. Sjöberg.

inackorderad hos Kyrkoherden i Sandsjö pastorat J. A. Pontén, känd för skicklighet i sinnessjukes behandling; samt att, enligt hvad så väl denne som öfverläkaren vid hospitalet i Wadstena Doktor L. M. Hjertstedt i afgifna skriftliga yttranden intygat, Sjöbergs tillstånd vore sådant, att intet hopp syntes vara om hans helsas återställande.

Med anledning af dessa förhållanden och enär de åberopade betygen gåfve vid handen, att Sjöberg icke torde blifva så till hel-san återställd, att lärarekallet kunde åt honom vidare anförtros, samt med afseende på läroverkets bästa, hvarmed det i längden icke vore väl förenligt, att hans tjänst bestredes af vikarier, har Domkapitlet i underdånighet anhållit, att Sjöberg måtte varda uppförd å Allmänna Indragningsstaten med årlig pension af 1,500 Rdr, hvilket belopp utgjorde hans nuvarande lön, eller, om detta icke kunde beviljas, åtminstone tre fjerdedelar deraf.

Då jag i likhet med Domkapitlet anser det vara för läroverket af stor vigt, att åt Sjöberg kunde lemnas afsked, och hans tjänst, som eljest för obestämd och måhända längre tid måste uppehållas af vexlande vikarier, med annan ordinarie innehafvare förses, tillstyrker jag, att Eders Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen göra nådig framställning derom, att Adjunkten Sjöberg må från och med månaden näst efter den, då afsked honom meddelas, öfverflyttas på Allmänna Indragningsstaten till åtnjutande under sin återstående lifstid af pension till belopp motsvarande hvad han under tjänstledigheten, efter författningsenligt löneafdrag till sin vikarie, eger att af sin lön uppbära, eller trefjerdedelar deraf med 1,125 Rdr årligen.

37:o.

Angående pen-
sion åt f. d. lä-
raren vid All-
männa Institutet
för döfstumma
och blinda C. A.
Klingspor.

Hos Eders Kongl. Maj:t har styrelsen för den i Hjorteds församling i Kalmar län och Linköpings stift befintliga uppfostringsanstalt för medellösa döfstumma barn i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta nådig proposition om anvisande af lifstidspension utaf ett tusen femhundra Riksdaler om året åt föreståndaren för nämnda uppfostringsanstalt, f. d. Underlöjtnanten vid Gotlands Nationalbeväring Carl August Klingspor, hvilken till följd af ålderdom och bruten helsa nu mera icke vore i stånd att till fullt gagn sköta sin nuvarande plats.

Af handlingarna i detta ärende inhemtas, bland annat: att Klingspor, som är född den 15 Augusti 1812, redan från år 1842, under då

beviljad tjänstledighet från underlöjtnantsbeställningen och sedermera efter år 1844 erhållet afsked ur krigstjensten, till år 1864 varit, ehuru själf döf, anstald såsom lärare vid Allmänna Institutet för döfstumma och blinda, samt under denna tid, enligt hvad institutets Direktion och dåvarande föreståndare vitsordat, städse med utmärkt nit och skicklighet fullgjort sina åligganden och vid flera tillfällen med största samvetsgranhet och till inrättningens sanna båtнад bestridt de med föreståndarebefattningen förenade göromål; att Klingspor allt ifrån den 1 September 1864, då han öfvertog ledningen af institutet i Hjorted vid dess öppnande, enligt styrelsens intyg med utmärkt nit, trohet och skicklighet skött sitt kall såsom lärare för 30 döfstumma barn, som årligen der varit intagna, i hvilket afseende äfven stiftets Biskop meddelat lika fördelaktigt vitsord; att då de ringa förmåner, som varit förenade med Klingspors nyssnämnda befattningar, icke lemnat honom tillfälle att göra några besparingar, han befinner sig med hustru samt två söner och en dotter, hvilkas uppfostran ännu ej blifvit fullbordad, i knappa omständigheter; att Provincialläkaren J. Tengvall i en den 30 sistlidne September utfärdad attest intygat, att Klingspor sedan flera år tillbaka vore lidande af en kronisk magsjukdom, som, genom den förstämning den förorsakade i hans lynne, måste, vid hans nu mera framskridna ålder, göra hans mödosamma, tysta lärarekall synnerligen svårt; samt att uti infordradt underdånigt utlåtande Direktionen öfver Allmänna Institutet för döfstumma och blinda, under erinran hurusom pension å allmänna indragningsstaten blifvit vid 1865—66 årens Riksdag beviljad läraren vid samma institut J. G. Holtz till belopp af 1,500 Rdr, hemställt, att då jemväl Klingspor, som på grund af sitt ådagalagda välförhållande hugnats med guldmedaljen för medborgerlig förtjenst, syntes förtjent att för sin återstående lifstid komma i åtnjutande af pension utaf allmänna medel, när han i följd af framskriden ålder, försvagad helsa och minskad arbetsförmåga nödgades upphöra med utöfningen af det vid en uppfostringsanstalt för döfstumma mer än eljest mödosamma och ansträngande lärarekallet, framställning i berörda hänseende måtte till Riksdagen aflåtas.

Då f. d. Underlöjtnanten Klingspor, hvars synnerligen förtjenstfulla och outtröttliga tretioåriga verksamhet för döfstumma barns uppfostran är allmänt erkänd, nu mera vid sextio års ålder och bruten helsa icke vidare är i stånd att såsom förut fortsätta denna i hög grad ansträngande verksamhet och befinner sig med familj i torftiga lefnadsvilkor, synes mig samhället, som i vida kretsar skördat frukten af hans nit och mannaålders kraft, böra bereda honom under ålderdomen åtminstone

en tarflig utkomst; och får jag därför i underdånighet tillstyrka, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att Klingspor, sedan han entledigats från sin befattning såsom föreståndare för Hjorteds uppfostringsanstalt för döfstumma barn, må från Allmänna Indragningsstaten uppbära under sin återstående lifstid årlig pension af 1,500 Rdr.

Hvad föredragande Departements-chefen i ofvanberörda afseenden hemställt och föreslagit täcktes Hans Maj:t Konungen, uppå tillstyrkande af Statsrådets öfrige ledamöter, i nåder gilla, med befallning tillika, att utdrag af detta protokoll skulle till Finansdepartementet öfverlemnas till ledning vid författandet af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående Statsverkets tillstånd och behof.

Ex protocollo
Johan Schröderheim.